

Наша Ніва

П Е Р Ш А Я Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Э Т А ISSN 1819-1614

Заснаваная ў лістападзе 1906. Адноўленая ў траўні 1991. Выдавец: Фонд выдання газеты «Наша Ніва». Выходзіць штотыднёва, у пятніцы

Цана свабоды

У ноч з аўторка на сераду **Сяргей Скрабец** выйшаў на волю пасля паўтарагадовага зняволення. Апошнія 27 дзён адседкі ён трымаў галадоўку салідарнасьці з **Аляксандрам Казуліным**. Замест ранейшых 100 кг, цяпер Скрабец важыць 69. Гутарку зь Сяргеем Скрабцом чытайце ў наступным нумары «НН».

WWW.SVABODA.ORG

У якой краіне мы жывём?

Сьмешна патрабаваць ад журналістаў расейскіх СМІ, каб яны пісалі «Беларусь». Але непаважна пісаць «Белоруссия» на сайце, прызначаным для беларускай аўдыторыі. Віталь Тарас адказвае Паўлу Шпарамету. **Старонка 8.**

Ніводзін посьпех нацыі ня вечны, ня вечная нікая параза

Адам Міхнік пра горкую памяць вугорскай рэвалюцыі 1956 году, амэрыканскую крывадушнасьць, меру радыкалізму, ідэалізм без ілюзій, адказнасьць радыё «Свабода» і

пераможную этыку цьвярозага энтузіязму. **Старонка 20.**

Замест адной вечарыны — дзьве

Стагодзьдзе «НН» у Менску. Сьпявае Вольскі, рэдактары адкажуць на пытаньні. **Старонка 2.**

Замест адной вечарыны — дзьве

Сьпявае Вольскі, рэдактары адкажуць на пытаньні.

23 лістапада нашай газэце спаўняецца 100 гадоў. Гэта ня проста юбілей аднаго выданьня. У 1906 годзе пачаліся беларускі пэрыядычны друк і разбудова нацыянальнае інфраструктуры. Пры іншай уладзе гэтае свята адзначалася б на найвышэйшым узроўні. А ў сталіцы РБ 2006 году Рэдакцыя адмовілі ўсе залі, у якія мы зьвярталіся, каб правесці ўрачысты сход. Вядома чаму: у Палацы мастацтваў нам шапнулі, што пасля папярэдняй вечарыны «НН» ім «тэлефанавалі».

Хоць «Наша Ніва» імкнецца трымаць дыстанцыю ад усіх палітычных сілаў, вымушанья правесці ўрачыстасць на Сядзібе Партыі БНФ. За такую магчымасьць Фронту шчыра дзякуем. Аднак заля там малая. Што ж: замест аднаго вырашалі правесці два ўрачыстыя сходы. Першы пачнецца а 17-й, другі — а 19-й гадзіне 23 лістапада (чацьвер). Адрас Сядзібы БНФ: Варшавэні, 8 (каля мэтро «Плошча Перамогі»). Першая вечарына скончыцца а 18.45, другая — а 20.45.

Будзе сьпяваць Лявон Вольскі, выступіць Уладзімер Арлоў, рэдактары выданьня адкажуць на пытаньні.

З прычыны памеру памяшканья просім усіх выбраць пэўны час, захоўваць парадак і прапуськаць наперад журналістаў, музыкаў, замежных гасьцей.

Чакаем усіх.

На Дняпры й Друці

Юбілейныя вечарыны «НН» у Бялынічах і Магілёве адбудуцца 30 лістапада з удзелам Андрэя Хадановіча, Данілы Жукоўскага, Андрэя Дынька. Даведкі праз т. (029) 388-35-61, Алег.

Скульптар Алясь Мірончык прэзэнтаваў Рэдакцыі падарунак да 100-годзьдзя — бюст заснавальніка газеты Івана Луцкевіча.

Фуршэт з нагоды юбілею

24 лістапада (пятніца) а 19-й гадзіне адбудзецца дабрачынны фуршэт з нагоды 100-годзьдзя «Нашай Нівы» з удзелам знакамітых аўтараў выданьня з мэтай збору грошай на газэту. Каб узяць

удзел у фуршэце, трэба пераказаць на рахунак Рэдакцыі (гл. старонку 30) 100 тыс. рублёў. Колькасць запрашальных білетаў абмежаваная. Даведкі праз т. 284-73-29, (029) 613-32-32, (029) 707-73-29.

16-га пачнецца...

Стагодзьдзе «НН» у Вільні

16 лістапада, у чацьвер, у Вільні адзначаць 100-годзьдзе «Нашае Нівы». У Віленскім пэдагагічным унівэрсытэце распачнуцца акадэмічныя чытаньні, прысьвечаныя юбілею газэты, з удзелам беларускіх, літоўскіх і польскіх навукоўцаў.

А студэнты ЭГУ запрасілі да сябе цяперашнюю Рэдакцыю газэты на госьці. У памешканьні ўнівэрсытэту адбудзецца сапраўдны фэст. У праграме фэсту: адкрыццё выставы

сталага аўтара «НН» фатографа і графіка Дзяніса Раманюка, студэнцкая літаратурна-мастацкая кампазыцыя, прысьвечаная мінуўшчыне і цяпершчыне «НН», мэга-слайдшоў нашаніўскага фатографа Андрэя Лянкевіча, канцэрт Марылі Крупавец, прэзэнтацыя сайту «Нашае Нівы» і жывая гутарка з рэдакцыйнай калегіяй «Нашай Нівы».

Гэтымі днямі кветкі будуць ускладзеныя да ўсіх гістарычных адрасоў «НН» і на магілы яе пачынальнікаў на старадаўніх могілках Росы. 23 лістапада Вільня перадаць эстафэту Менску, дзе адбудзецца падвойны ўрачысты сход.

У той самы дзень іншая суполка віленскіх беларусаў у памяшканьні Саюзу пісьменьнікаў Літвы ладзіць святачную вечарыну (вуліца Сырвіда, 6, а 17-й гадзіне).

30 лістапада свята пераедзе ў Бялынічы й Магілёў.

М Е Х
С Е Т К А В Ы
ДЛЯ ГАРОДНІНЫ
т. 669-25-82

люстра дзён

Лукашэнка: «Я катэгарычна
выказаўся за непрымальнасць
інсынуацый» 4

«Перасіліць зыгзагі эпохі скара
здолее родны край» 5

З гісторыка Насевіча зрабілі
стрэлачніка 6

Чыстка ў Камітэце
дзяржкантролю 7

Кандыдаты ад апазіцыі:
наперадзе камуністы і
прыхільнікі Мілінкевіча 7

Польшча за размову з Масквой

У нумары

з пазыцыі сілы 7

Акцыя салідарнасці з
палітвязнямі каля Дому ўраду 7

«Жаданьне зразумець працэсы ў
Беларусі заўсёды знойдзе
водгук» 10

Інга Пэтц: «Беларускі ўрад рэжа
сам сябе жыўцом» 11

камэнтары

У якой краіне мы жывём? Віталь
Тарас адказвае Паўлу
Шарамету 8

Павал Севярынец. Бібліятэка ў

прыбіральні 14

Аляксандар Класкоўскі.
Ці пойдзем шляхам Новай
Зэляндый? 16

пошта рэдакцыі

КДБ адказвае «Нашай Ніве» 18

Борыс адказвае «Нашай Ніве» 18

«Наша Ніва» зьвярнулася ў суд .. 18

гісторыя

Ніводзін посьпех нацыі
ня вечны, ня вечная
ніякая параза 20

Моладзь Народнага Фронту: На вуліцы, а не на ўчасткі

Выбары ператварыліся ў фармальнасць, і ісьці на іх варта толькі дзеля таго, каб патлумачыць гэта выбарцам, гаворыцца ў Адкрытым звароце маладых сяброў ГА БНФ «Адраджэньне» да каардынатораў кампаніі «Расплюшчы вочы». Вось што яны пішуць:

«Разумеючы ўсю складанасць сёньняшняга становішча на Беларусі, турбуючыся за будучыню Айчыны, вымушаныя падаць голас.

У сёньняшніх умовах на Беларусі, калі зьмененае выбарчае заканадаўства (агітацыю нармальна правесці стала немагчыма), калі выбарчыя камісіі цалкам фармуюцца ўладай, на працягу 12 год дасканала адправаваная фальсыфікацыйная машына, калі незалежныя назіральнікі і прадстаўнікі апазіцыйных плыняў ня маюць магчымасці нават назіраць за выбарчым працэсам на ўсіх ягоных этапах, ня кажучы пра адсутнасць магчымасці давесці сам факт фальсыфікацыі, ідзе падрыхтоўка да выбараў у мясцовыя саветы дэпутатаў. На мінулых прэзыдэнцкіх выбарах мы чарговы раз ўпэўніліся, што дэмакратычныя выбары пры сучасным рэжыме немагчымыя, а спробы раскрыць фальсыфікацыю з дапамогай назіральнікаў праваліліся (замест аб'яваных лічбаў «сумленных людзей» з кожнага ўчастку мы мелі вельмі розныя вынікі некалькіх экзыт-полаў). У гэтых умовах, пры адсутнасці кардынальна новага падыходу барацьбы з фальсыфікацыямі, удзел у выбарах — гэта самагабства. На

больш чым 20 000 месцаў аб'яднаная апазіцыя вылучае 800 кандыдатаў, астатнія 19 000 месцаў зоймуць праўладныя функцыянеры. З гэтых 800 апазіцыйных кандыдатаў у лепшым выпадку ўлада прапусьціць некалькі дзясяткаў (як гэта было ў мінулы раз). Калі такое адбудзецца, пры сёньняшнім падыходзе давесці масавыя фальсыфікацыі, як гэта было падчас прэзыдэнцкіх выбараў, ня ўдасца. Але выбары з удзелам апазіцыі будуць прызнаныя легітымнымі.

Мы, прадстаўнікі беларускай моладзі, прапануем зьвярнуцца да выбарцаў з заклікам не ісьці на фальшывыя выбары ў дзень галасавання, а выходзіць на вуліцы; да кандыдатаў — з патрабаваньнем зняць свае кандыдатуры за дзень да галасавання, пасля таго як інфармацыйная кампанія будзе праведзеная.

Галоўнай мэтай кампаніі «Расплюшчы вочы» ёсьць акрэсьленае інфармаваньне насельніцтва аб сытуацыі ў Беларусі. Выбары ў мясцовыя рады дэпутатаў, а дакладней, агітацыйная кампанія кожнага кандыдата, — толькі сродак данесці інфармацыю да насельніцтва, а не самамэта. Пра гэта нельга забывацца. Удзельні-

ічаць у выбарах трэба так, каб мець найвялікшы станоўчы вынік для сябе, а не дапамагачь тым самым рэжыму, ідучы па добра пратаптанай дарозе. Можна выкарыстаць агітацыйную кампанію кандыдатаў для тлумачэння сытуацыі беларусам, але абавязковай умовай ёсьць заклік да няўдзелу ў «выборах» насельніцтва і зняцця сваіх кандыдатур апазіцыйнымі кандыдатамі за дзень да галасавання. У дзень галасавання трэба заклікаць людзей масава выходзіць на вуліцы і плошчы, а не да выбарчых скрыняў.

Для апазіцыі сапраўды прыйшоў час перастаць ужо ліць ваду на млын рэжыму.

Жыве Беларусь!»

Старшыня «Моладзі БНФ»: Заява наконт зьняцця кандыдатаў заўчасная

На вашым сайце была размешчаная заява ад імя «Моладзі БНФ», пад загаловам: «Моладзь Народнага Фронту: На вуліцы, а не на ўчасткі». Хачу паведаміць што моладзь БНФ ня мае да яе аніякага дачынення, бо мы ўдзельнічаем у гэтай выбарчай кампаніі ў якасці кандыдатаў,

сябры Моладзі БНФ збіраюць подпісы пад маніфэстам Аб'яднаных дэмакратычных сілаў. Моладзь БНФ, безумоўна, разглядае гэтую кампанію толькі як інфармацыйную, і мы неаднаразова заўлялі, што сытуацыю ў Беларусі магчыма змяніць толькі праз плошчы, выключна мірнымі страйкамі, па ўсёй краіне. Што датычыць дня галасавання, то на сёньня адзінага рашэння АДС па дні галасавання няма, бо яно было б заўчаснае зь некалькіх прычынаў:

1. Ужо цяпер мы бачым, як улады не рэгіструюць ініцыятыўных групаў нашых кандыдатаў па смеху вартых прычынах.

2. Невядома, колькі кандыдатаў будзе зарэгістравана пасля сканчэння этапу збору подпісаў. Можна быць, што ніводнага не зарэгіструюць. Таму цяпер прымаць рашэнне пра дзень галасавання нясвоечасова. Але мы абмяркоўваем розныя варыянты, у тым ліку і зняццё кандыдатаў за адзін дзень да выбараў.

Паважаная рэдакцыя «Нашай Нівы»! Пры нагодзе хачу адрозна павіншаваць вас з стагодзьдзем выхаду першага нумару газэты. 23 лістапада — вялікі дзень для ўсёй Беларускай нацыі.

Алесь Каліта

Лукашэнка: «Я катэгарычна выказаўся за непрымальнасьць інсынуацый»

Менск лічыць: Масква абмяжуецца, як і ў мінулым, пагрозамі. Бо перакрыцьцё газу напалохае Эўропу, а перакрыцьцё нафты ўдарыць па кішэні блізкіх да Крамля людзей.

Няшчырыя словы звычайна прыхоўваюць няшчырую палітыку. Інфармацыя пра вынікі сустрэчы кіраўнікоў Беларусі й Расеі ў мінулую пятніцу настолькі цьмяная, што можна канстатаваць: нафтагазавы канфлікт з Расеяй перайшоў у хранічную стадыю.

У пятніцу 10 лістапада ў Маскве адбылася сустрэча Ўладзімера Пуціна і Аляксандра Лукашэнкі. Меркавалася, што на сустрэчы будуць абмеркаваныя вечныя пытаньні беларуска-расейскіх стасункаў: пастаўкі газу, нафты, заключэньне Канстытуцыйнага акту, увядзеньне адзінай валюты. Пуцін і Лукашэнка размаўлялі каля чатырох гадзінаў сам-насам.

У пятніцу, суботу й нядзелю практычна не было ніякай інфармацыі пра хаду сустрэчы Пуціна з Лукашэнкам, акрамя трох радкоў з паведамленьня пуцінскай прэс-службы. Толькі ў панядзелак дзяржаўнае інфармацыйнае агенства БелТА паведаміла, што кіраўнік дзяржавы правёў нараду ў Адміністрацыі па забесьпячэньні краіны энэрганосьбітамі па выніках візыту ў Маскву.

Так, стала зразумела, што кошт ААТ «Белтрансгаз» будзе вызначаны па выніках перагавораў, а не паводле апэнікі банку. Гэта непрыемная навіна для «Газпрому». Вось што паведаміла БелТА: «Мы за тое, каб стварыць сумеснае прадпрыемства з Расейскай Фэдэрацыяй на

базе «Белтрансгазу» й «Газпрому». Але рабіць мы гэта будзем на рынкавых умовах — так, як Расейская Фэдэрацыя гаворыць пра пастаўкі газу й нафты. Гэта значыць, мы ня можам аддаць або перадаць «Газпрому» «Белтрансгаз» бясплатна, ці то 10 працэнтаў, 50 працэнтаў або любую іншую колькасьць акцыяў. Гэта павінна быць на рынкавых умовах», — падкрэсьліў А.Лукашэнка.

«Я прывёў Уладзімеру Пуціну канкрэтны прыклад, калі немцы купілі чэскую сыстэму, якая ў 2,5—3 разы меншая, чым беларуская. І яны заплацілі ў даляравым эквіваленце \$5,5 млрд за яе. Таму калі апэньваць сёньня «Белтрансгаз», і гэта не як чэская кампанія — адгалінаваньне збоку, а магістральныя газоправоды, то гэта будзе значна даражэй, прыкладна ў 2 разы, больш як пад \$10 млрд, а то і \$12 млрд. Некаторыя спецыялісты і да \$17 млрд апэньваюць сёньня «Белтрансгаз». Мы будзем настойваць на адекватнай апэніцы. Якая гэта будзе апэнка — мы вырашым у выніку перагавораў, а не ў выніку апэнікі банку. Таму што апэнка банку — гэта адна з прапаноў, а далей мы будзем усё лічыць. З гэтым і пагадзіліся. У залежнасьці ад гэтага, лічу, будзе залежаць у перспэктыве цана на прыродны газ, што пастаўляецца ў Беларусь», — рэзюмаваў кіраўнік беларускай дзяржавы на той нарадзе.

Сэнс апошняй фразы не да канца ясны, але найхутчэй што гэта намёк на непазьбежнасьць росту цэнаў на энэрганосьбіты.

Вось яшчэ цытаты: «Я катэгарычна выказаўся за непрымальнасьць усялякіх інсынуацый наконт цаны ў 200 даляраў за тысячу кубамэтраў газу. На гэта Ўладзімер Пуцін сказаў: ніколі такой цаны афіцыйна не называлі і не вызначалі».

На думку беларускага боку, для Беларусі цана ня можа быць вышэйшай ад Украіны, Армэніі. «А Армэніі сёньня Расея пастаўляе газ па 110 даляраў. Таму я на перамовах сказаў, што для нас гэтая цана непрымальная, і мы будзем настойваць на датрыманьні той цаны і таго прынцыпу, якія існавалі ў гандлі прыродным газам да сёньняшняга дня. У адваротным выпадку пытаньне стаіць ня ў тым, якую Расея выставіць цану на газ. Пытаньне ў тым, што мы будзем ня ў стане заплаціць гэты грош», — падкрэсьліў прэзыдэнт Беларусі. Паводле словаў Аляксандра Лукашэнкі, на перамовах з Уладзімерам Пуціным «гэта таксама было ўспрынята з разуменьнем». «Адразу ж было сказана: мы не зьбіраемся таргэдаваць пратэсы ў эканоміцы Беларусі. Мы вельмі зацікаўленыя, каб Беларусь разьвівалася паступальна, дынамічна. І з гэтага будзем сыходзіць. Гэта было заяўлена некалькі разоў», — дадаў А.Лукашэнка.

У панядзелак расейскія выданьні выйшлі з загаловамі кшталту «Пуцін і Лукашэнка не змаглі дамовіцца».

Відаць па ўсім, Беларусь па-ранейшаму не зьбіраецца прадаваць «Белтрансгаз». Таму Лукашэнка прапанаваў Расеі заведама непрымальную цану «Белтрансгазу». Менск лічыць: Масква ўсё адно ня пойдзе на рэальны эканамічны ціск і абмяжуецца, як і ў мінулым, пагрозамі. Бо перакрыцьцё газу напалохае Эўропу, а перакрыцьцё нафты ўдарыць па кішэні блізкіх да Крамля людзей. Ні расейскі, ні беларускі бок адкрыта ўголас не выказваюць свае пазыцыі, усё пакуль вырашаецца за закрытымі дзьвярыма. Вёсці гандаль публічна азначала б паставіць крыж на вобразах інтэгратаў.

Што датычыць увядзеньня адзінай валюты і Канстытуцыйнага акту, то Лукашэнка сказаў пра тое, што на гэтых пытаньнях бакі «доўга не спыняліся».

АПЫТАНЬНЕ НА САЙЦЕ NN.VU

Чым скончыцца расейскі нафтагазавы шантаж?

Інтэрнаўты ня вераць, што канфлікт прывядзе да якіх-кольвек зьменаў.

Нічым, толькі цана на газ вырасьце і камунальныя пляцяжы 28 (32.2%)

Ціхай капітуляцыяй і продажам «Белтрансгазу» па «ўзаемавыгаднай рынкавай цане» 28(32.2%)

Скасаваньнем дамовы пра «саюзную дзяржаву» 4 (4.6%)

Пераарыентацыяй Беларусі на Захад 2 (2.3%)

Расея навяжа адзіную валюту, і залежнасьць Беларусі ад Расеі ўзмацніцца 3 (3.4%)

Воўк ваўка нідзе яшчэ ня зьеў 22 (25.3%)

Усяго прагаласавала за 2 дні да 18.30 15 лістапада: 87

Зьміцер Панкавец

«Перасіліць зыгзагі эпохі скара здолее родны Край»

Генадзь Бураўкін трапіў у
больніцу ў перадынфарктным
стане. З паэтам размаўляў
Аляксандар Класкоўскі.

Толькі што пагутарыў з Генадзем Бураўкіным. Шчыра кажучы, збіраўся раней, як толькі даведаўся, што яго зноў прыхапіла... Але ўсё адбірала час нейкая журналісцкая мітусня. Сёння ж — нядзеля, інфармацыйны штэль, вась і дайшлі рукі набраць на мабільніку ягоні нумар.

Кажа, што на наступным тыдні мо ўжо і выпішучь. Настрой нармалёвы. Творчых пляны? Амаль што гатовая новая кніга вершаў. Іншая рэч, што для Генадзя Бураўкіна ды іншых апальных паэтаў дзяржаўныя выдавецтвы даўно сталі глухой сьцяной. А шукаць спонсараў ён не вялікі мастак...

А яшчэ, кажа паэт, настаў час нешта падсумаваць. Вось і задумаў кнігу ўспамінаў «Вузлы памяці». Не клясычныя мэмуары, бяз строгай храналёгіі, а менавіта каб па чарзе развязаць тыя вузельчыкі.

Аўтар гэтых радкоў пра мэмуары пакуль што ня думае. Але адзін вузельчык памяці, звязаны з асобай Бураўкіна, адразу ж намацаўся.

1990 год. Купалаўскі тэатар. Прэм'ера «Тутэйшых». Увесь Менск гудзе: у фінале на сцэне будзе ўздывацца бел-чырво-на-белы сьцяг!

Тады толькі што паўстаў БНФ, і адзел прапаганды ЦК КПБ наладзіў ідэалагічную душылаўку. Але прагрэсіўная публіка, глынуўшы паветра свабоды, ужо стала на дыбкі. Купалаўскі тэатар, месцячыся праз дарогу ад тога ЦК, ператварыўся ў апазыцыйны асяродак. (Партыйны бастыён акторы-франдзёры называлі ў вузкім коле найначай як «домам насупраць прыбіральных» — маючы на ўвазе калярытны будынак у сквэры, прызначаны для неадкладных патрэбаў.)

Дык вось, квіткаў на прэм'еру, натуральна, не дастаць. Але, з ласкі кіраўніцтва тэатру, групу творчай інтэлігенцыі (куды папэнціла трапіць і сьціслай асоба аўтара, на той час галоўнага рэдактара моладзевай газеты) запусьцілі ў ложу для ганаровых гасьцей. Трэба разумець, з прэўнага часу яна не карысталася попытам у намэнклятуры: высокае чынавен-

ЮЛІЯ ДАРАШКЕВІЧ

ства баялася хадзіць у «кублы нацыяналістаў».

Зрэшты, адзін фармальны прадстаўнік намэнклятуры там быў. А менавіта — Генадзь Бураўкін. Ён тады кіраваў Дзяржкамтэтам у справе тэлебачаньня і радыёвяшчання. Міністэрская пасада!

Дарэчы, гэта асобная вялікая тэма — кадравая палітыка савецкага часу. Тады ўсё ж не было такога выразнага антыадбору, як цяпер. Кіроўная партыя наладзіла пэўную сыстэму сэлэкцыі, не зусім адыёзную. У прыватнасьці, не баялася інтэграваць і нацыянальна сьвядомых, творчых людзей (іншая рэч, што збольшага не яны вялі рэй). Такі прыклад: у ЦК КПБ даволі доўга працаваў паэт Сяргей Законьнікаў, добры сябар Васіля Быкава (якому ўсяляк спрыяў, карыстаючыся сваёй пасадай).

Што да Бураўкіна, то вось фрагмэнт з успамінаў славутай дыктаркі Зінаіды Бандарэнік (я некалі рабіў іх літаратурны запіс, таму проста кашую цяпер гэты кавалак зь вінчэстэра):

«Бураўкін узначаліў Дзяржтэлерадые, калі панаваў брэжнеўскі застоі, — у 1978 годзе. І ўся ягоная дзейнасьць на гэтай пасадзе прыпала, заўважце, на камуністычны час.

Натуральна, Генадзю Мікалаевічу даводзілася быць і вялікім дыпляматам, каб не паставіць сваю справу пад удар.

І разам з тым, ён зрабіў столькі, што можна сьмела, без залішняга патасу, казаць пра цэлую эпоху Бураўкіна на тэлевізіі ды радыё. На тле застою адбыўся росквіт айчыннага этэру, у ім горда залучала роднае слова.

Уявецце сабе: усё вяшчальне загучала па-беларуску! На ўздыме былі літаратурна-мастацкая, музычная рэдакцыі. Жаданымі гасьцямі на тэлевізіі ды радыё сталі таленавітыя творцы — кампазытары, паэты, мастакі, навукоўцы.

Паступова перад суайчыньнікамі разгортвалася найбагацейшая духоўная спадчына Беларусі. Людзі ўбачылі сапраўдную, а не сфальшаваную гісторыю краіны, многія проста адкрылі для сябе яе самабытнасьць.

Праўду кажучы, хто-ніхто з расейскамоўных рэдактараў і наракаў, калі Генадзь Мікалаевіч настойліва, упарта дамагаўся беларусізацыі этэру. Бо належала садзіцца за слоўнікі, працаваць над сабой. Але хоць і кракталі, пакрысе перавучыліся. І нават падабацца стала.

А ж разам з многімі калегамі ўвогуле згадваю тую эпоху як непаўторна цікавы, плённы ды ўзьнёслы час».

...Узьнёсла выглядаў і сам Генадзь Мікалаевіч на той прэм'еры «Тутэйшых». А калі ў фінале залунаў нацыянальны штандар, сьціснана кінуў, наколькі памятаю, такую рэпліку:

— Ну што, здаецца, перамагаем!..

Тут у партэры нехта выгукнуў «Жыве Беларусь!» — і зала выбухнула авацыяй.

Тады, на хвалі рамантычнага ўздыму, бадай, ніхто ня мог сабе ўявіць сённяшняга ледавіковага пэрыяду.

Вось і «Тутэйшых» прыбралі са сцэны, спаслаўшыся на зношанасьць дэкарацыяў...

Чаму стаў магчымы гістарычны адкат — гэта таксама асобная вялікая тэма. Спадзяюся, да яе яшчэ вернемся.

А на заканчэньне — адзін з новых вершаў Генадзя Бураўкіна.

Што ж ты, сэрца, мяне падводзіш,

Нечакана трывогу б'еш!

Я ня веру, што на падыходзе

Мой апошні зямны рубж.

Мне з маёю душой беларускай

Столькі выпала калатні!

Так што ты даруй перагрузкі,

Што прынеслі пакутныя дні.

Перасіліць зыгзагі эпохі

Скара здолее родны Край.

Так што ты патрымайся трохі,

Патрывай яшчэ, патрывай!..

Мадуіцесья, Генадзь Мікалаевіч! Мы яшчэ ўбачымся на «Тутэйшых».

З гісторыка Насевіча зрабілі стрэлачніка

Камітэт дзяржаўнага кантролю распаўсюдзіў прэс-рэліз з вынікамі праверкі фінансавання Дзяржаўнай праграмы інфарматызацыі на 2003—2005 гады «Электронная Беларусь».

Праграма была заснаваная ў 2002 годзе і накіраваная на стварэнне інфармацыйнай прасторы краіны, у межах якой будзе сфармаваны адзіны парадак збору, апрацоўкі, накуплення, захоўвання, пошуку й распаўсюду інфармацыі.

КДК адзначае неэфэктывнае выкарыстанне бюджэтных сродкаў, бо мэты першага і другога этапаў праграмы, якія меліся быць гатовыя ў 2005 г., фактычна не дасягнутыя. Адзначаецца, што выканаўцы праекту не падалі належным чынам кошт праведзеных работ.

Дзяржкантроль лічыць, што найбольш значнай шчыльнай «для незаконных вышатаў і марнатраўства сродкаў зьяўляецца выкананне па дамовах падраду з часовымі навуковымі калектывамі і фізичнымі асобамі». КДК лічыць, што арганізацыі-выканаўцы выплачвалі грошы работнікам на сваё меркаванне, а не паводле вызначаных каштарысаў.

«Кіраўнікі фактычна прымалі працы, выкананыя імі самімі, а таксама іх сваякамі і работнікамі арганізацыяў, для якіх распрацоўваўся праект, і тым самым не былі зацікаўленыя ў належнай ацэнцы якасці гэтых працаў і ў аб'ектыўнай ацэнцы іх кошту», — гаворыцца ў паведамленні прэс-службы КДК.

Усяго было ўстаноўлена неэфэктывнае выкарыстанне бюджэтных сродкаў на суму 640 мільёнаў рублёў. У выніку праверкі КДК вынес прапанову Савету Міністраў і Нацыянальнай акадэміі навук прыцягнуць да адказнасці службовых асобаў Саўміну і НАНБ.

Міністэрства юстыцыі ж у сваю чаргу прапанавала вызваліць ад займанай пасады дырэктара Беларускага навуко-

ЮЛІЯ ДАРАШКЕВІЧ

ва-даследчага цэнтру электроннай дакумэнтацыі, гісторыка Вячаслава Насевіча (аўтара, між іншым, фундаментальнай гістарычнай працы «Гісторыя адной вёскі ў гістарычнай перспектыве»).

Сам сп.Насевіч даведаўся пра гэтую рэкамендацыю толькі ад карэспандэнта «Нашай Нівы». «Мяне не палохае звальненне, бо я найперш навуковец і даследчык, а не адміністратар, таму працу для сябе знайду ў любым выпадку», — кажа Вячаслаў Насевіч.

«Фармальнай зачэпкай для праверкі КДК сталіся тыя абставіны, што мы сапраўды зрабілі парушэнне, калі да калектывнай службовай справы работнікаў мы не зрабілі індывідуальнай справы кожнага з даследнікаў. Пасля адзін з навукоўцаў прыклаў да праекту тэкст, банальна спампаваны з Інтэрнэту, нават бяз аўтарскай апрацоўкі, я не ўсачыў за гэтым, за што і прызнаю сваю віну. Цяпер некаторыя сродкі масавай інфармацыі робяць з Насевіча ледзьве не плягітара.

Камітэт дзяржкантролю пачаў пра-

верку дзейнасці нашага Цэнтру летам, цяпер яны апублікавалі свае прэтэнзіі. Калі кіравацца імі, то мы мусілі рабіць тую праграму самі за бясшлатна і ў вольны ад асноўнай працы час, але ж гэта немагчыма, і яны павінны гэта разумець. Цяпер спрабуюць зрабіць зь мяне «стрэлачніка», каб прыкрыць дзейнасць больш высокіх асобаў, нібыта ва ўсіх грахах вінаваты менавіта я. Хаця я адзначу, што на канец 2005 году Цэнтар электроннай дакумэнтацыі ў рамках праграмы «Электронная Беларусь» выканаў цалкам адзін з найбольш прынцыповых праектаў, але пра гэта чамусьці маўчаць.

Цяпер спрабуюць у негатыўным сьвятле паказаць абсалютна ўсю дзейнасць праграмы, але там былі вельмі добрыя праекты, якія не заслужваюць, каб іх згарнулі. Мне крыўдна за гэта. Уласны лёс мяне мала цікавіць, мяне больш хвалюе будучыня гэтых праектаў, бо яны сапраўды патрэбныя для краіны», — сказаў Вячаслаў Насевіч.

Зьміцер Панкавец

Чыстка ў Камітэце дзяржкантролю

Вызвалення ад пасадаў першы намеснік і намеснікі старшыні КДК.

9 лістапада кіраўнік Беларусі вызваліў Міхаіла Матусевіча ад пасады першага намесніка старшыні Камітэту дзяржаўнага кантролю «ў су-

вязі зь пераводам на іншую пасаду» і Сямёна Соца ад пасады намесніка старшыні — «у сувязі з выхадам у адстаўку».

Таксама вызвалены палкоўнік фінансавай міліцыі Анатоль Грамовіч ад пасады намесніка старшыні КДК — дырэктара Дэпартаменту фінансавых расьсьледаваньняў з залічэньнем яго ў падпарадкаваньне старшыні КДК дзеля наступнага звальненьня з

органаў фінансавых расьсьледаваньняў Камітэту.

Гэта фактычна чыстка Дзяржкантролю ад каманды Тозіка, раней — уплывовага кіраўніка арганізацыі, цяпер — паса Беларусі ў Кітаі. Тозікаў КДК настойліва — на думку некаторых, нават за наадта — змагаўся з карупцыяй у Беларусі.

МБ

Кандыдаты ад апазыцыі: наперадзе камуністы і прыхільнікі Мілінкевіча

Паводле папярэдніх падлікаў, каля тысячы кандыдатаў у дэпутаты мясцовых саветаў высунулі Аб'яднаныя дэмакратычныя сілы Беларусі. Гэтая лічба адпавядае пляну апазыцыі, які быў ухвалены на пачатку кастрычніка на нарадзе

кіраўнікоў партыйных штабоў.

Найбольшую колькасць кандыдатаў высунула Партыя камуністаў і прыхільнікі лідэра Аб'яднаных дэмакратычных сілаў Аляксандра Мілінкевіча — каля 200 чалавек. Пра вылучэньне каля

160 кандыдатаў заяўляе АГП. БСДП (Грамада) высунула 130 кандыдатаў у дэпутаты. Трохі меншыя паказьнікі ў Партыі БНФ — 120 прэтэндэнтаў на дэпутацкі мандат.

Астатнія патэнцыйныя народныя выбараньнікі рэпрэзэнтуюць драбнейшыя апазыцыйныя структуры.

Прыём дакумэнтаў выбарчымі камісіямі скончыўся 9 лістапада.

Хартыя'97

Польшча за размову з Масквой з пазыцыі сілы

Варшава па-ранейшаму не даварае Брусэлю (Эўракамісіі) права весці перамовы з Расеяй ад імя краінаў Эўропы. Перамовы з Расеяй пра новае пагадненьне аб супрацоўніцтве маюць пачацца 24 лістапада ў Хэльсынкі на афіцыйнай нарадзе ЭС—Расея.

Цяпер немаведама, ці перамовы ўвогуле пачнуцца і ці нарада мае сэнс, бо польская міністарка замежных спраў Ганна Фатыга паставіла вэту на зьмест мандату.

Польшча жадае, каб ЭС найперш схіліла Расею спыніць эмбарга на імпарт польскага мяса і ратыфікаваць Эўрапейскую энэргетычную хартыю, якая б давала эўрапейскім фірмам доступ

да расейскай энэргатранзытнай інфраструктуры.

Польшча чакае, што яшчэ да сустрэчы ЭС—Расея Масква дасьць «палітычны сыгнал» гатоўнасьці прыпыніць эмбарга.

Хоць палякаў устрымаліся падтрымаць іншыя краіны, нават тыя, якія ў душы цалкам пагаджаюцца з польскімі патрабаваньнямі, напрыклад, Літва. Літоўскі міністар за-

межных справаў, дарэчы, былы пасол у Менску, Пятрас Вайтэкунас толькі прапанаваў кампрамісную вэрсію мандату. Фатыга яго не падтрымала.

«Без чыгэльнага сыгналу з боку Расеі мы не саступім», — запэўніла Фатыга.

Эўракамісія падкрэсьлівае, што Польшча адна ў сваіх патрабаваньнях не паддавацца расейскаму націску і больш рашуча адстойваць нацыянальныя інтарэсы. «Мы ўсе заклікалі Польшчу, каб яна адмовілася ад свайго пратэсту», — камэнтавала пасыля заканчэньня перамоваў камісар ЭС Бэніта Фэрэра-Вальднэр.

Экспэртэры Эўракамісіі даказваюць, што Польшча ставіць пад удар сябе (і, магчыма, колькі іншых дзяржаваў, якія зацікаўленыя ў но-

вай дамоў), але не Расею. Бо Масква, маўляў, і так ня вельмі зацікаўленая ва ўзгадненьні новай дамовы. І яна пэўна не пагодзіцца на ратыфікацыю Энэргетычнай хартыі.

«Адзінае, чаго цяпер можа дасягнуць Польшча, падтрымліваючы вэту, гэта паказаць, што Эўразьвяз падзелены, — даказваюць прадстаўнікі Эўракамісіі. — Альбо, проста кажучы, што Польшча мае асобнае меркаваньне».

Польскія дыпляматы цьвердзяць, што Брусэль сам часткова адказны за вэту, бо Камісія зрабіла замала, каб схіліць Расею зняць эмбарга. «Калі б Эўракамісія паводзілася інакш, дык іншая была б і нашая пазыцыя», — сьцьвярджае польскі дыплямат.

Вольга Данішэвіч

Акцыя салідарнасьці з палітвязьнямі каля Дому ўраду

Двум сацыял-дэмакратам удалося прывесці ў цэнтры Менску пікет салідарнасьці з палітзьявольнымі. Каля 12.00 аўторак актывіст Сацыял-дэмакратычнай партыі (Грамада) з Барысава Алесь Абрамовіч і сябар Беларускай сацыял-

дэмакратычнай грамады Алесь Гаўрусёў выйшлі да Дому ўраду на плошчу Незалежнасьці з плякатамі «Свабоду Казуліну і іншым палітзьявольным», «Свабоду Дашкевічу і Севярынецу». Пікетуюцам удалося прастаяць менш за хвіліну. Да іх

падышлі ахоўнікі Дому ўраду і канфіскавалі плякаты, але ня сталі затрымліваць.

За аналігічную акцыю 26 кастрычніка каля Адміністрацыі прэзыдэнта А.Абрамовіч адседзеў 15 сутак.

МБ

У якой краіне мы жывём?

Сьмешна патрабаваць ад журналістаў расейскіх СМІ, каб яны пісалі «Беларусь». Але непаважна пісаць «Белоруссия» на сайце, прызначаным для беларускай аўдыторыі. Віталь Тарас адказвае Паўлу Шарамету.

Вядомы журналіст Павал Шарамет апублікаваў на сайце «Белорусский партизан» артыкул «Белоруссия — Беларусь. Адна краіна — дзве назвы». Аўтар усумніўся ў тым, ці варта ўжываць у расейскім друку назву «Беларусь» замест агульнапрынятай «Белоруссии».

Павал Шарамет заваяваў павагу да сябе ня толькі як папулярны журналіст высокай клясы, але і як мужны чалавек. Гэта ён ізноў засьведчыў сёлета падчас вясновых падзеяў, прыехаўшы ў Менск, нягледзячы на хваробу і ведаючы, што яго тут чакае затрыманьне і зьбіцьцё. Прычым да Шарамета ніколі не пасавала слова «ахвяра». Ён не ахвяра, але актор на палітычнай і мэдыйнай сцэнах, зь якім мусіць лічыцца ўлада. Ён піша ня столькі сам, колькі пішучы пра яго. Для Шарамета выдатна падыходзіць слова «нюэзмэйкер».

Акрамя таго, трэба прызнаць, што «Белорусский партизан» — адзін з найбольш папулярных сайтаў. Ён вылучаецца ня толькі дызайнам, інфармацыйнай насычанасьцю ды апэратыўнасьцю. Аўтары сайту, Калінкіна, Шарамет ды іншыя, без сумневу, прэтэндуюць на тое, каб быць (калі карыстацца старой лексыкай) уладарамі думаў, ушываць на настроі ды меркаваньні дэмакратычна настроенай часткі грамадства, а яшчэ больш — істэблішмэнту.

І менавіта гэты факт вымушае рэагаваць на згаданы артыкул як на сымптаматычны, у якім знайшла адлюстраваньне адна старая, але дагэтуль не бяскрыўная тэндэнцыя.

«Бялорусь жэкома» і Балтакрывія

Самі разгаі пра Беларусь і Белоруссию са спасылкай на рознага роду аўтарытэтаў нагадваюць клясычную сцэну зь несмяротных «Тутэйшых». Больш за 80 гадоў таму Купала вывеў на сцэну сатырычных пэрсанажаў: Усходняга і Заходняга вучоных. Першы

гаворыць пра «ісіціно-русскій ціп Северо-Западной области», другі ўжывае тэрміны «Крэсы Ўсходне» і «...Бялорусь жэкома».

Гадоў пятнаццаць таму было модна дыскутаваць наконт назвы Беларусь, але зусім зь іншага гледзішча. Нэафітам, якіх зьявілася тады шмат на хвалі незалежнасьці, гэтая назва падавалася... недастаткова беларускай, нават штучнай. Прапаноўваліся самыя экзатычныя варыянты.

Так, адзін мой знаёмы настойваў на тым, што Беларусь трэба называць Балтакрывіяй, а ўсіх, хто не пагаджаўся, падазраваў у «маскальскіх» настроях. Цяпер гэты чалавек займае значную пасаду ў адной зь дзяржаўна-камэрцыйных структураў і з кліентамі размаўляе выключна па-расейску. Наконт назвы дзяржавы ён, зразумела, ні з кім даўно не спрачаецца.

Насамрэч, афтар (калі карыстацца так званай «падонкаўскай» мовай, пашыранай у ЖЖ) прыпазьніўся з пошукамі сапраўднай назвы нават не на пятнаццаць, але гадоў на сто дваццаць. Бо слова Беларусь увайшло ў жыцьцё дзякуючы Францішку Багушэвічу. Да яго беларускія землі называлі Літвой, Русьсю, Рутэніяй, Северо-Западным краем, як заўгодна. Пасьля Багушэвіча Беларусь стала фактам.

Зразумела, усё залежыць ад пункту гледжаньня. З пункту гледжаньня законапаслухмянага расейскага грамадзяніна трэба пісаць і гаварыць паводле нормаў, афіцыйна прынятых у Расеі. Сьмешна патрабаваць ад журналістаў расейскіх СМІ замест «Белоруссия» пісаць і гаварыць «Беларусь». Але публікацыі «Белпартизана» прызначаныя ня столькі для расейскіх грамадзянаў, колькі для беларускіх. Аўтары спадзяюцца на разуменьне й падтрымку сваёй пазыцыі менавіта ў Беларусі.

Паміж двума крэсламі

І ў гэтым сэнсе аўтару артыкулу можна паспачуваць, паколькі ён апынуўся ў

пазыцыі чалавека, які жадае сядзець на двух крэслах. Яму хочацца, каб яго лічылі беларускім патрыётам, але пры гэтым не забываліся, што ён — грамадзянін Расейскай Фэдэрацыі. Дакладней, ён сам не дае сабе аб гэтым забыць, ня можа, так бы мовіць, расслабіцца, бо займае пасаду на Першым расейскім канале — канале, які ў спачуваньні беларускім патрыётам (такім, як Дашкевіч, напрыклад) западозрыць цяжка.

Хай бы жаданьне сядзець на двух крэслах заставалася асабістай праблемай аўтара. Але на вялікі жаль, падобная, кажучы па-расейску, «межеумочная» пазыцыя характэрная для многіх прыхільнікаў дэмакратыі ў самой Беларусі.

Усіх, хто выступае ня проста з дэмакратычных, але з нацыянальна-дэмакратычных пазыцыяў — інакш кажучы, лічыць прыярытэтамі захаваньне беларускай мовы і культуры, нацыянальнай саматоеснасьці — адразу запісваюць у маргіналы, «за Пазыняка». Што робіць, дарэчы, і Шарамет.

Такая пазыцыя, між іншым, мала чым розніцца ад пазыцыі ўлады. Пакуль яна, улада, выступала (прынамсі, на словах) за шчыльны саюз з Масквой, аб'яднаная апазыцыя магла крытыкаваць гэтую ўладу, пазыцыянуючы сябе ў якасьці пасьядоўнай прыхільніцы дзяржаўнае саматоеснасьці і нацыянальнае незалежнасьці. Пры гэтым лідэры апазыцыі адкідалі, ці ў лепшым выпадку адсоўвалі на другі-трэці плян культурніцкі, моўны мэсыдж у сваім звароце да народу. А калі ўлада ў асобе кіраўніка дзяржавы пачала ў сілу аб'ектыўных прычынаў выступаць супраць імперскай палітыкі Масквы як, нібыта, адзіны гарант сувэрэннітэту Беларусі, апазыцыя апынулася ў страшэнна няёмкім становішчы.

Яна выказвае гатовасьць падтрымаць уладу ў барацьбе за дзяржаўную незалежнасьць. Але як апазыцыі захаваць твар у новых умовах, калі да гэтага яна ўвесь час зьвярталася да народу на «общчапаянтна мазьке», як да канглямэрату грамадзянаў РБ, а не беларускіх грамадзянаў? На гэтай мове ўвесь час зьвярталася да электарату ўлада. І апазыцыя вырашыла ўладзе ў

гэтым не саступаць. Але што новага магла яна сказаць на той самай мове, якой карыстаецца ўзурпатар? І аб якой абароне сувэрэннага можна гаварыць, калі Беларусь па-ранейшаму пазбаўленая аднаго з галоўных атрыбутаў дзяржаўнасці — афіцыйнага статусу мовы тытульнае нацыі? Каб нешта здаць, трэба гэта спачатку набыць.

Апазыцыя ўслед за ўладай звыкла адводзіць народу ролю пасіўнага суб'екту, які трэба адпаведным чынам апрацоўваць з дапамогай піяр-акцыяў і выбарчых кампаніяў... А калі сам народ, дакладней, яго актыўная частка, якая заўсёды складае меншасць, выходзіць на плошчу, лідэры дэмакратаў упадаюць у прастрэчку. А ўлада кідае супраць кукі людзей спэцназ. Бо і для тых, і для другіх маральны і нацыянальна-патрыятычны фактар становяцца поўнай неспадзянчай.

Василий Быкаў і іншыя

Ясна, якая роля адводзіцца беларускай мове ў лёгіцы людзей, што загадзя пагадзіліся лічыць сябе расейскай правінцыяй. Гэта ж мова маргіналаў, зь якімі няма сэнсу лічыцца. Хіба можна на ёй разлічваць на шырокую аўдыторыю? Адсюль і нязбыўная правінцыянасць палітыкі, а таксама й журналістыкі. Заўсёднае азіраньне цераз плячо на Крэмль і расейскіх палітолягаў, ці, наадварот, на Вашынгтон і Брусэль.

Журналісту Шпарамету здаецца, што спрэчка пра напісаньне назвы краіны мае чыста філялягічны, культурніцкі характар. Але ён забываецца, што ў нацыятварэнні, беларускім і любым іншым, філялягія ёсць фактарам маралі ды палітыкі. Калі заходзіць гаворка пра «ўпарадкаваньне» беларускай артаграфіі чыноўнікамі Мінадукацыі, у асяродку нацыянальнай інтэлігенцыі няма сумневаў, каму і дзеля чаго патрэбнае гэтае ўпарадкаваньне.

Калі Васіля Быкава ў расейскамоўнай беларускай газэце сьледар за кіраўніком дзяржавы ўпарта называюць Васіліем Быкавым, гэта сьведчыць аб зьняважлівым стаўленьні да пісьменьніка і да беларускага нацыянальнага як такога.

Гэта звычайнае супадзеньне, але падаецца сымбалічным факт, што галоўная рэдактарка «КП в Беларусі» Юлія Слуцкая «звольнілася» неўзабаве

пасля публікацыі інтэрвію наконт невядомай аповесці Быкава, надрукаванай у часопісе «Дзеяслоў».

Уласна кажучы, у вачох улады ўсе беларускія пісьменьнікі і філёлягі ёсць ворагамі. Бо менавіта тут, у сфэры беларускае мовы, улада дзяржавы сканчаецца і пачынаецца ўлада слова. Прызначыць чыноўнікаў пісьменьнікамі, канечне, можна, але прымусіць чытаць іх кнігі — ніколі.

Канфлікт паміж уладай і Саюзам беларускіх пісьменьнікаў, спроба гвалтоўна замяніць яго саюзам пісьменьнікаў на чале з Чаргінцом засталіся недаацэненымі журналістамі ў Беларусі. Яны ўбачылі ў гэтым усяго толькі звычайнае памкненьне кіраўніцтва справаў прэзыдэнта наклаць руку на маёмасць — у гэтым выпадку — Дом літаратара, каб паказаць, хто ў хаце гаспадар.

Справа ня толькі ў гэтым. Куды больш важным для ўлады было прыбраць слова Беларусь (назву дзяржавы!) з назвы найстарэйшага творчага саюзу ды аддаць іншаму, ляляльнаму рэжыму хаўрусу, дзе за недахопам вядомых імёнаў у пісьменьнікі запісаньня касманаўты Клімук і Кавалёнак, былы трэнэр па гімнастыцы Рэнальд Кныш, а таксама аўтары кнігі «Гісторыя КПЗБ».

Няведаньне не вызваляе ад адказнасці

Можна кпіць, як гэта робяць некаторыя журналісты, зь сяброў СБП празь іхную нерашучасць, няўменьне адстаяць свае правы (а гэта ж ад таго, што сярод іх пераважаюць старыя, часам нямоглыя людзі). Можна ўвогуле называць Саюз пісьменьнікаў рэліктам савецкай эпохі. (Да чаго ў свой час далучыўся і аўтар гэтых радкоў.) Можна не любіць асобных беларускіх літаратараў ці не прызнаваць за творчасьцю некаторых зь іх высокіх мастацкіх вартасьцяў.

З самога па сабе факту прыналежнасьці да пісьменьніцкага цэху, зразумела, не вынікае, што ўсе сябры СБП маюць высокія прафэсійныя ці маральныя якасьці. Але чамусьці падаецца, што ў тых, хто застаўся верным старому саюзу, гэтых якасьцяў болей, чым у тых, хто пабег у новую організацыю за зарплатай і магчымасьцю друкавацца. Пераважна па-расейску.

Але пакуль застаецца хоць адзін чалавек, які піша творы па-беларуску, жыве беларуская літаратура, жыве мова. Як паказаў апошні зьезд СБП, такіх людзей не адзінкі — іх некалькі

сопень. Зразумела, далёка ня ўсе пішучы выдатныя раманы, апавяданьні альбо вершы. Але важна тое, што гэтыя людзі не збаяліся адкрыта назваць сябе беларускімі пісьменьнікамі, не зважаючы на фактычную пагрозу забароны на прафэсію. Іх кнігі не друкуюць у дзяржвыдавцтвах, ім забаронена сустракацца з чытачамі, і гэты факт адкрыта прызнаюць у Мінадукацыі і ў прэзыдэнцкай адміністрацыі. Іх імёны заносіць у «чорныя сьпісы» на радзь і тэлебачаньні, выкідаюць з хрэстаматыяў і падручнікаў па літаратуры. Ня трэба здзіўляцца, калі заўтра кнігі беларускіх пісьменьнікаў пачнуць канфіскаваць у бібліятэках і распальваць зь іх вогнішчы.

Можна не сумнявацца, што 100-годзьдзе «Нашай Нівы» — дата, значэньне якой у гісторыі Беларусі немагчыма перабольшыць, — будзе незаўважанае высокім начальствам і дзяржаўнымі СМІ. І ня толькі таму, што газэта піша пра апазыцыю ці часам крытыкуе ўладу. Перш за ўсё, тыднёвік ненавідзіць за тое, што ён выходзіць па-беларуску, клясычным правапісам. І што ў яго ёсць чытач!

Ненавідзіць ня толькі чыноўнікі-рэнэгацы, якія амаль спрэс выйшлі зь беларускай вёскі. Ня любіць яе і тая частка інтэлігенцыі, якая ўсё яшчэ ня вызначылася, у якой краіне яна жыве: у Беларусі ці ў Беларусіі.

Няведаньне мовы не вызваляе інтэлігентнага чалавека ад адказнасці. Ушчымленье праваў расейскамоўнага насельніцтва краінаў Балтыі не выклікае спакуваньня, бо перш, чым бараніць права дзяцей вучыцца па-расейску, іх бацькі не затышлі часу вывучыць літоўскую, латыскую, эстонскую. А значыць, усё яшчэ жывуць нібы на акупаванай тэрыторыі, у варожым асяродзьдзі.

У Беларусі, калі верыць перапісу, родную мову ведаюць амаль 80%.

Але «большасць беларусаў гавораць на расейскай мове» — безапэляцыйна канстатуе Шпарамет. І гэта азначае, што большасць мае рацыю? Што ў гэтай большасці ёсць свабодны выбар?

І нарэшце, ці азначае гэта, што нехта мае права грэбліва ставіцца да беларускай мовы, беларускай гісторыі і тых, хто мае сьмеласьць гаварыць па-беларуску? Спытайся ў самога сябе, на якой мове гаворыць сёньня ўлада ў Беларусі, судзьдзі, пракуроры ды амонаўцы, на якой мове гаворыць БТ — і табе стане ясна, на чым ты баку.

«Жаданьне зразумець працэсы ў Беларусі заўсёды знойдзе водгук»

Упершыню на адкрыцьці «Менскага форуму» прысутнічаў старшыня палаты прадстаўнікоў, але гэта скончылася скандалам.

Чарговы «Менскі форум» прайшоў небанальна. У паветры лунаў лёгкі подых няўпэўненасці — паралельна ішлі маскоўскія перамовы Лукашэнкі з Пуціным. Ілюзіі, што «нафтагазавая» сустрэча будзе мець канкрэтны вынік, бадай, ні ў кога не было. Але ўсе адчувалі: нешта пачынае пакрысе змяняцца. У які бок — невядома, але гэта яшчэ больш надавала інтрыгі. Ускосным доказам гэтаму быў нязвыкла высокі працэнт удзельнікаў з буйнымі чырвоназялёнымі значкамі на лацканках пінжакоў, якія ў кулоарах асыярожна абміналі знаёмых інтэлектуалаў ды палітыкаў.

Абмен «камплімантамі»

Прысутнасць на форуме старшыні палаты прадстаўнікоў і блізкага сябра А. Лукашэнкі ўладзімера Канаплёва стала сапраўдным сюрпрызам. Усе адчыталі гэта як сыгнал.

Нямецкія госьці мелі ня меншы калібр — генэральны сакратар нямецкай кансэрватыўнай партыі ХДС Рональд Пафаля ды кіраўніца парламэнцкай групы «Нямеччына—Беларусь» Ута Цапф.

Першым слова трымаў старшыня аргкамітэту форуму, вядомы беларусіст, прафэ-

...
«Менскі форум» — найбуйнейшая штогадовая нямецка-беларуская сустрэча дыпляматаў, палітыкаў, бізнэсоўцаў і грамадзкіх дзеячаў. 9—11 лістапада форум прайшоў дзевяты раз у залі Менскага міжнароднага адукацыйнага цэнтру імя Еганэса Раў, сабраўшы больш за 300 удзельнікаў. Сялетняя тэма: «Беларусь — суседзтва і транзыт у Эўропе: замежная палітыка, эканоміка, грамадзтва». Арганізавалі форум пасольства Нямецчыны, Нямецка-беларускае таварыства і нямецкі фонд «Навука й палітыка».

Генэральны сакратар ХДС Рональд Пафаля паказаў кавалак Бэрлінскага муру.

У.Канаплёў назваў Пафалю «чорным ястрабам».

сар Райнэр Лінднэр. Ён выказаў падзяку арганізатарам, а таксама жаль, што ня могуць прысутнічаць у залі ўдзельнікі мінулых форумаў — зьявольны Аляксандр Казулін, Мікола Статкевіч, Зьміцер Дашкевіч, а таксама зўрадпутаты ды журналісты, якім было адмоўлена ў візах.

Канаплёў выйшаў на тры-

буну для вітанья і распачаў маналёг пра падвойныя стандарты. «Размова зь Беларуссю на мове санкцыяў і візавых абмежаваньяў — гэта проста сьмешна», — заявіў сьпікер. Але не забыўся падсаладзіць свае закіды абяцаньнем: «Імкненьне й жаданьне нашых партнэраў лепей зразумець палітычныя і эканамічныя працэсы ў Беларусі заўсёды знойдзе водгук».

Рэзкіх выпadaў у прамове Канаплёва не было, і сацыял-дэмакратка Ута Цапф прыняла гульню: яе выступ выйшаў адносна нэўтральным. А вось падчас прамовы Рональда Пафалы шэраг з чырвона-зялёнымі значкамі нэрвова закруціў падломай амонаўцаў. Ня можа быць паправы стасункаў Беларусі зь Нямеччынай, пакуль у Беларусі парушаюцца асноўныя правы й свабоды, заявіў генэральны сакратар ХДС. Ён распавёў пра сваю сустрэчу з Аляксандрам Мілінкевічам і жонкай Казуліна, аб прэміі Сахарава, прысуджанай Эўрапарлямэнтам лідэру беларускіх дэмакратаў, аб асабістым вітаньні Мі-

лінкевічу, якое ён прывёз ад Ангелы Мэркель. Прозьвішча Мілінкевіча прагучала ў прамове восем разоў. Урэшце Пафаля паказаў кавалак Бэрлінскага муру як папярэджаньне тым, хто думае, што свабоду можна абмяжоўваць вечна.

Калі Пафаля сеў на месца ды воплескі сьціхлі, на трыбуну зноў, у парушэньне пратаколу, вылецеў Канаплёў, каб намалюваць уласную карціну Беларусі: «З суседзямі мы жывем у сяброўстве, у нас няма канфрантацыі паміж рознымі канфэсіямі, у нас жывуць дзясяткі нацыянальнасьцяў, і няхай гэта мусульмане, няхай габрэі, праваслаўныя ці каталікі, яны не падпальваюць дзясяткамі тысяч аўтамабілі, як гэта адбываецца ў Францыі, Нямеччыне».

Сьпікер пахваліў спадарыню Цапф: «Яна была заўжды да нас строга, але аб'ектыўная, наколькі магла», а Пафалю назваў «чорным ястрабам». Закінуў Канаплёў немцаў і турмы ЦРУ ў Эўропе, і 20-адсоткавае беспрацоўе, і «ядравыя богаалоўкі з абагачаным уранам», якімі бамбілі Югаславію, і Ірак. «Займай-

цеся сваімі праблемамі, а мы можам чымсьці памагчы ў іх рашэнні», — пад сьмех у залі прапанаваў беларускі сьпікер і, пажадаўшы форуму канструктыўнае працы і папрасіўшы прабачэння за занятак, пакінуў залю, ледзь разьмінуўшыся ў дзвярах з масіўным Калякіным.

Асьцярожныя ўдзельнікі

Наступны дзень удзельнікі форуму працавалі ў трох групах: палітыка, гаспадарка ды грамадства. Калі ў першай групе абмяркоўвалі закарэляў палітычныя мазалі, дык у групе гаспадаркі гаворка круцілася вакол энэргетыкі.

У гэты ж час ішлі перамовы Пуціна ды Лукашэнкі, таму чыноўнікі былі надзвычай стрыманыя ў сваіх апрыках што да энэргетычных праблемаў. А эксперты падлічвалі, які шок перажыве Беларусь у выніку падвышэння цэнаў на газ, і ці будзе той шок увогуле. У групе, дзе абмяркоўваліся грамадзкія праблемы, вылося пра даволі жывое беларуска-нямецкае супрацоўніцтва на ўзроўні маленькіх ініцыятываў і амаль поўны застой на ўзроўні буйных праектаў.

Сярод палітыкаў заўважна задавалі тон нямецкія кансерватары ды лібэралы. Галоўныя адметнасці іх пазыцыі: жорстка пазыцыя ў асноўных беларускіх палітычных праблемах ды асьцярожнае стаўленьне да Расеі зь яе

«кіраванай дэмакратыяй». Але сьмела прамаўлялі ў асноўным менавіта палітыкі. А вось нямецкія грамадзкія актывісты, якія стала працуюць у Беларусі, асьцярожнічалі. Тыя-іншыя аж рассыпаліся ў рэвэрансах да ўладаў, калі тыя згаджаюцца супрацоўнічаць з заходнімі ініцыятывамі хаця б на мінімальным узроўні. Многія нямецкія госьці ўвогуле пабойваліся занадта «свяціцца», улічваючы рэальную перспектыву трапіць у сьпісы «неўязных» у Беларусь. Хтосьці зь іх стварае праект дапамогі чарнобыльскім дзецям, іншы піша навуковую працу ці проста ездзіць сюды да сяброў на вакацыі. У прыватных размовах яны кажуць, што спачуваюць незалежнаму грамадству, але прылюдна не жадаюць атаясамлівацца з палітыкай. Запужаныя ня меней за беларусаў, цішком робяць сваю справу, адаптуючыся да ненармальнага беларускага ўмоў.

Адзінае, што ўсе ўдзельнікі форуму (улучна з Канаплёвым) казалі ў адзін голас: адзіная Эўропа без Беларусі будзе незавершанай. Вось толькі Беларусь готую кожны ўяўляе сабе па-рознаму.

Вынікі форуму

Сьпікер Канаплёў запатрабаваў ад форуму канкрэтыкі. Закіды ў адсутнасці практычных вынікаў падобных сустрэчаў гучаць і зь іншага боку палітычных барыкадаў. Сапраўды, адзіным канкрэтным

вынікам форуму можна лічыць хіба што падпісаньне многімі ягоньмі дэлегатамі звароту ў Міністэрства інфармацыі і ў Міністэрства сувязі і інфарматызацыі (ініцыятыва дэпутаткі Вольгі Абрамавай) з тым, каб урад паспрыяў дыялёгу паміж дыскрымінаванымі незалежнымі мэдыямі і структурамі накіталт «Белпошты» ды «Белсаюздруку», якія рэалізуюць забарону на распаўсюд вольнай прэсы.

Але карысьць ад форуму ёсьць, і гэта ня толькі гутаркі ды кантакты. Ва ўмовах, калі афіцыйныя кантакты Менску з заходнімі ўрадамі абмежаваныя, гэта дня з рэдкіх магчымасьцяў для абодвух бакоў пабачыць адзін аднаго ў твар. Форум мае пэдагагічны ўплыў на чыноўнікаў, вырываючы іх на тры дні зь віртуальнага камфортнага псеўдасьвету. Гэта рэдкая магчымасьць пабачыць, як дэпутаты палаты змушаюць залю сьмяяцца,

заўяляючы: «У нашым парламэнце рэпрэзэнтаваньня ўсе палітычныя сілы краіны», і пачуць, як ім у твар рэжуць праўду-матку пра палітычных вязьняў і здушаньня мэдыі.

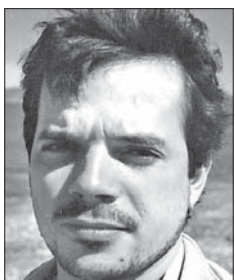
Яшчэ форум дапамагае зразумець, што прагматычна-цэлінае лобі, якое глядзіць на Ўсход, не заўважаючы Беларусь, губляе ў нямецкім палітбамондзе пазыцыі на карысьць нямецкіх інтэлектуалаў, што пусьцілі Беларусь ня толькі ў розум, але і ў сэрца. Доказ — фэрычнае сола на саксафоне ў выкананьні Райнэра Лінднэра, якім ён аздобіў кампазыцыю «Абсэнт» падчас канцэрту «Крамбамбулі». Калі беларуска-нямецкая публіка, паскідаўшы пінажакі, танчыць пад музыку Вольскага-Лінднэра, робіцца зразумела, што драбчкі беларускай ропчыны пакрысе робяць сваю справу і ў нямецкім цесьце.

Алесь Кудрыцкі

Райнэр Лінднэр і «Крамбамбуля».

Інга Пэтц: «Беларускі ўрад рэжа сам сябе жьўцом»

Дэпутаты нямецкага Бундэстагу Марылюіза Бэк і Георг Шырмбэк, а таксама кіраўніца Беларускай рэдакцыі радыёстанцыі «Нямецкая хваля» Карнэлія Рабіц і незалежны журналіст Інга Пэтц не атрымалі беларускіх віз. Паводле афіцыйнай пазыцыі беларускіх уладаў, нявыдача візаў — «сьмэтрычныя захады» ў адказ на забарону на ўезд у краіну ЭЗ шэрагу беларускіх функцыянераў.

Інга Пэтц, які называе Беларусь другой радзі-

май, так камэнтуе рашэньне беларускага МЗС: «Для мяне гэта эмацыйны шок, бо я маю шмат сяброў у Беларусі. Я прывязваю да гэтай краіны і яе людзей. Ня ведаю, ці часова гэта забарона на ўезд. Я атрымаў пашпарт поштай з прылепленай да яго цыдулкай: «Бязь візы». І надалей буду пісаць пра Беларусь, але рэпартажаў, відаць, нейкі час ня будзе... Я засмучаны, бо заўжды спрабую расказваць у сваіх артыкулах пра невядомыя на Захадзе бакі Беларусі — культуру, гісторыю.

У Нямеччыне чуваць спрэс «Лукашэнка» ды «апазыцыя», што палкам скажае карціну жьўцыя ў краіне. Забаронай на ўезд беларускі ўрад рэжа сябе жьўцом і паказвае сваю слабасьць. Узмацняецца ізаляцыя краіны».

АК

У Бабруйску тралейбус ходзіць без правадоў

Ад 8 лістапада ў Бабруйску пачаў працаваць новы тралейбусны маршрут №4 «Вул. Сікорскага — Аўтавакзал». Унікальнасьць яго ў тым, што ўпершыню ў краіне ён часткова праходзіць па вуліцы без тралейбусных драгоў. Гэта стала магчымым дзякуючы навінцы заводу «Белкамунмаш» — мадэлі тралейбуса БКМ-333.00А, абсталяванай дапаможным 100-кіляватным дызель-генэратарам, які й забяспечвае машыну энэргіяй.

Пакуль што 333.00А зроблены ў адзіным асобніку. Калі экспэрымэнт удала, у Беларусі зьявіцца й новыя

маршруты, якія дазваляць спалучаць эканамічнасьць тралейбуса на буйных вуліцах і гнуткасьць аўтобуса ў баку ад тралейбусных трасаў.

Паводле БелТА

Рэкорд тэнісісткі Азаранкі

Вікторыя Азаранка паднялася на рэкордную для сябе пазыцыю ў сусьветным рэйтынгу паводле вэрсіі WTA (Сусьветная тэнісна асацыяцыя): 92-е месца. Праці папярэдняга рэйтынгу Азаранка ўзьялася на 14 пунктаў. Дапамог гэтаму ўзьлёту ўдалы выступ на міжнародным турніры ў амэрыканскім Пітсбургу, дзе беларуска дайшла да фіналу. У вырашальным матчы яна сустрэлася з ка-

надкай Аляксандрай Вазьняк. Прайграўшы першы сэт зь лікам 2:6, беларуска ня здолела працягнуць матч з прычыны траўмы нагі.

ЗП

Лётчык зь Ліды пасадзіў самалёт «на пуза»

Вайсковы лётчык зь Ліды Канстанцін Ябораў узнагароджаны ордэнам «За асабістую мужнасьць» за сьмелыя дзеянні ў абставінах, зьвязаных з рызыкай для жыцьця — паведамляюць у Міністэрстве абароны Беларусі.

26 чэрвеня намесьнік камандзіра 206-й штурмавай авіяцыйнай базы падпалкоўнік Ябораў удзельнічаў у вучэбных палётах эскад-

рылілі самалётаў ІЛ-39, якіх рыхтавалі да пералёту на аэрадром у Мачулішчах дзеля падрыхтоўкі да вайсковага параду. На ўзьлёце адвалілася кола. Пазьней камісія прыйдзе да высновы, што гэта было выклікана вытворчай заганай вузла шасі.

Ябораў вырашыў ратаваць машыну і садзіць самалёт «на пуза». Больш як гадзіну ён кружыў над аэрадромам, выпрацоўваючы паліва. На апошнім сотні літраў паліва ІЛ-39 пачаў заходзіць на адмысловую грунтовую пасадкавую паласу. Перад самай сустрэчай зь зямлёй лётчык выключыў рухавік, вымкнуў электрычнасьць, прыбраў ногі з панажоў і прытуліўся да сьпінкі сядзеньня. На хуткасьці больш як 200 км/г самалёт прасьлізгаў па грунце ля 150 мэтраў і спыніўся. У выніку ані лётчык, ані самалёт амаль не пацярпелі. Лётчык Ябораў працягвае палёты.

Паводле БелТА

Календары ў Беларусі друкуюцца толькі на «выгаднай» мове

Сёлета ў кнігарнях прадаюцца толькі расейскамоўныя і дзьвюхмоўныя календары, нягледзячы на тое, што летась было прададзена 7500 беларускамоўных календароў. У Мінінфармацыі спажыўцам раяць самім пераконваць выдавецтвы ў патрэбе беларускамоўнай прадукцыі.

Чаму нельга купіць беларускамоўны перакідны календар? Такі званок паступіў на гарачы тэлефон «Звязды».

На працягу апошняга году ў рэдакцыю некалькі разоў звярталіся чытачы з аднолькавым пытаньнем: чаму ў продажы нельга знайсці беларускамоўны перакідны календары?

Па камэнтары вырашылі звярнуцца да намесьніка міністра інфармацыі Ігара

WWW.AZARENKA.NET

Вікторыя Азаранка — у сотні найлепшых тэнісістак сьвету.

Лашчэнка. Ён сказаў: «Прымусяць паліграфічныя прадпрыемствы заняцца выпускам такой прадукцыі мы ня можам. Любы суб'ект гаспадарыня павінен дбаць аб эканамічным прыбытку, адпаведна, граматына суадносіць прапанову з попытам. Вырабіць у Расеі адзін экзэмпляр перакіднога календара пры мільённым тыражы каштуе менш, чым адзінку ў нас пры тыражы ў 5 тысяч».

Паводле «Звязды»

«Настасься Служкай» далі приз кітайцы

Фільм «Настасься Служкай» стаў уладальнікам галоўнага прызку Міжнароднага кінафэстывалю «Залаты певень і 100 кветак» у Кітаі. На кінафоруме фільм разам з рэжысэрам служкі прэзэнтавала выканаўца галоўнай ролі Святлана Зелянкоўская.

Паводле БелТА

Паляк паўтарыў сюжэт «Іроніі лёсу»

45-гадовы Грэгам Гэндлі з мястэчка Скандорп у паўночнай Англіі быў надзвычай шакаваны, калі ранкам пабачыў у сваім ложку незнаёмца, які спаў як ішаніцу прадаўшы. Гэта быў польскі імігрант, які вяртаўся з начной зьмены й памыліўся вуліцай і домам.

Гэндлі спачатку падумаў, што гэта ягоная жонка Лінда, але ж надта здзівіўся, калі тая адказала яму барытонам на незразумелай мове.

Няпрошаны госьць перавярнуўся на другі бок, а гаспадар выклікаў паліцыю,

якой прыйшлося добра папацець, каб дабудзіцца прышэльца. 25-гадовы паляк паўсяліў нават паліцыянтаў, калі спрасонку сказаў ім «Go away!» (адчыпіцеся). Пераканаць пакінуць дом яго змог толькі самы шыракаплечы з праваахоўнікаў.

Паліцыя высветліла, што паляк увайшоў у дом праз адчыненыя дзверы задняга ходу, завітаў на кухню, дзе ўмалоў ладны кавалак чакаляднага пірага, а пасля пайшоў у люльку.

Лінда Гэндлі ўначы ўстала да свайго 8-гадовага дзіцяці, якое кепска спала, ды прыснула ў ягоным пакоі да ранку.

Апроч чакаляднага пірага, у доме Гэндлі нічога не пацярпела. Аднак няпрошаны госьць атрымаў ад паліцыі папярэджаньне.

Паводле газэты «The Mirror»

Дзецям тэлевізар, што алькаголіку гарэлка

Шатляндзкія дасьледчыкі выявілі, што дзеці ў 6—8 гадоў рэагуюць на выяву тэлевізара гэтаксама, як алькагольных напояў. Глядзеньне на твары — прыродная схільнасьць людзей ад самага нараджэньня. Цяпер жа шмат дзяцей аддае перавагу выявам, зьвязаным з тэлевізіяй. Дасьледчыкі турбуюцца. «Гледзячы на твары іншых людзей, чалавек вучыцца сацыяльным узаемінам, тады

як тэлевізія ня можа даць такіх пазнаньняў».

Вольга Данішэвіч паводле Onet.pl

Беспрацоўны мэханік — мэрам Беластоку?

«Уся Польшча і паў-Амерыкі ведаюць, хто такі Канановіч, — радуецца кандыдат у мэры Беластоку спадар Кшыштаф Канановіч. — Нават сам «Тэлеэкспрэс» запрасіў мяне ў Варшаву».

Яшчэ ніводзін кандыдат не выклікаў у Польшчы такога зацікаўленьня. Людзі шукаюць яго выступы ў Інтэрнэце, а журналісты займаюць чаргу перад яго домам на вул. Школьнай. Паводле прафэсіі — мэханік, шаснаццаць год беспрацоўны, Канановіч за некалькі дзён пасьпеў даць сотні інтэрвію і папазіраваць для тысячы здымкаў.

Усё пачалося тыдзень таму, калі ў Інтэрнэце зьявіўся яго рэкламны спот. Абрануты ў

характэрны турэцкі швэдар, 43-гадовы кандыдат няўмела прэзэнтуюе свае пастулаты. На пасадзе мэра ён хацеў бы, між іншым, «ліквідаваць алькаголь, цыгарэты і наркатыкі для моладзі, адкрыць прадпрыемствы, каб не было крадзяжоў, каб не было нічога». Гэты кліп стаў гітом — яго прагледзелі звыш 2,5 млн разоў. На інтэрнэт-аўкцыёне «Allegro» ягоны швэдар каштуе ўжо каля 200 злотых.

«Канановіч — ужо ікона поп-культуры. Моладзь па ім шалее. Па хуткім часе зьявіцца геджэты з ягонай выявай — кашулі і кубкі», — распавёў уладальнік адной з інтэрнэт-старонак.

Аднак самога кандыдата — хоць ён і жыве вельмі бедна на пэнсію мамы — вядомасьць і грошы не цікавяць. Ён хоча кіраваць, бо, як сьцьвярджае, мае веды.

Дактары не выключаюць, што кандыдат на мэра мае праблемы з псыхікай.

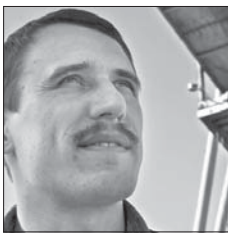
За Канановіча прагаласавала каля 1700 чалавек (1,8%). Як сьцьвярджае прафэсар Анджэй Садоўскі, сацыёляг з унівэрсытэту Беластоку, за Канановіча ў асноўным галасавалі маладыя карыстальнікі Інтэрнэту: «Тут справа ня ў нейкім пратэсьце, а ў хэпнінгу моладзі. У пэўным сэнсе гэта палітычны жарт, гумар, створаны праз Інтэрнэт».

Вольга Данішэвіч паводле gazeta.pl

Пабачыць відэазварот Канановіча можна тут: <http://www.youtube.com/watch?v=gIkR3I-3FTM>.

АНДРЭЙ ЛЯНКЕВИЧ

Павал Севярынец — у 1998—2004 лідэр незарэгістраванага «Маладога фронту». Асуджаны за арганізацыю акцыяў пратэсту пасля рэфэрэндуму 2004 году. Цяпер у высылцы ў Малам Сітне, на поўначы Полаччыны.

**ПАВАЛ
СЕВЯРЫНЕЦ**

Бібліятэка ў прыбіральні

Мае інтэрнацкія суседзі штодня чытаюць клясыку. «Як нам рэарганізаваць Рабкрын» Уладзімера Ільліча Леніна, «Пётар I» графа Аляксея Талстога, «Трывожнае пчасьце» Івана Шамякіна ці, на крайні выпадак, «Тэхніку бяспэкі ў лясной вытворчасці» з прадмовай, прысьвечанай вынікам XXII Зьезду КПСС. Прычым дзеля таго, каб даведацца, якія глыбіні філязофскае думкі вымяраюць «хімікі» ды работнікі сёння, не абавязкова наведвацца да іх у пакой. Дастаткова зайсьці ў драўляную прыбіральню (дзьве кабінкi ў паўсотні мэтраў ад інтэрнату), ёмка ўладкавацца і прабежчы вачыма па радках на пчодрэ раскіданых вакол ашмётках кніжных старонак. Некалькі цэлых клапатлівых чытачы пакідаюць наступнікам: заткнутыя ў шчыліны паміж дошкамі, яны ўтвараюць зручны каталёг з формуламі самае папулярнае літаратуры за апошні тыдзень.

Ані Борхэсу, ані Орўэлу й ня сьнілася такая *бібліятэка* — абавязковыя 10 хвілінаў штодня, індывідуальныя кабінкi замест агульнае чытальнае залі, і напрыканцы — непазьбежная ўтылізацыя.

Здаецца, яны не чыталі Рабле, але...

Можна зразумець роспач сіценскай бібліятэкаркі, пэнсіянэркі Людмілы Пятроўны, якая скардзіцца: «Раней жа ў нас 5 тысячаў тамоў было — а цяпер некалькі соцень. Разьбіраюць і не вяртаюць. На самакруткі скурваюць іх, ці што?..»

Ці што, Людміла Пятроўна, ці што.

І застаецца ў выніку ў сіценскай бібліятэцы няпоўны Збор твораў Леніна, Маркса, рэшткі

фундаментальных савецкіх сэрыяў накіштат «ЖЗЛ» ды «Замежная літаратура», «Васёк Трубачоў», «Паўка Карчагін»... Беларуска літаратура захоўваецца крыху лепей (пэўна, у прыбіральні чытаецца тугавата) — Крапіва, Чорны, Караткевіч. Ёсьць нават «Таямніцы полацкай гісторыі» Ўладзімера Арлова.

Але ўсё гэта — тоўшчай на далёкіх пыльных паліцах. На самым бачным месцы (там, дзе раней быў *чырвоны куток*), вокладкамі нагонкі, быццам піраміда чакалядак ці кансэрваў у сельпо — «Дзяржаўная ідэалёгія». Тут, натуральна, ніякіх табе сяброў СБП. Афіцыйная біяграфія Аляксандра Рыгоравіча, глянцавы агітпроп «Мы — беларусы», тлумныя тамы пра інтэграцыю з Расеяй. Калі бярэш у рукі які-небудзь з гэтых наражных камянёў сучаснай, так бы мовіць, нацыянальнай дзяржаўнасьці — Людміла Пятроўна войкае й сумятліва бяжыць папраўляць, каб піраміда раптам ня рухнула. «А гэзтныя падшыўкі ёсьць?» — пытаюся. «Канечне», — выкладвае бібліятэкарка «Советскую Белоруссию» і тутэйшы «Полацкі веснік». Зьвяртаю ўвагу, што раёнка месцамі папсаваная. «А, гэта з райвыканкаму загадалі сьпісы ўчастковых камісіяў з усіх мінулых выбараў выказаць і ім адправіць». Ага. Вось, значыцца, як.

Вяскоўцы наведваюцца ў сіценскую бібліятэку параўнальна часта (апроч «Первога канала», «максімки» й суботніх танцаў зь дзяжурнай бойкай забаваў тут небагата) — штодня чалавек на пяць-сем. Першае, што пытаюцца — дэтэктывы. Маецца на ўвазе pulp fiction данцовых-варанцовых — «Фінал краба»

ХРОНІКА

Салідарнасьць з Казуліным

У Вільні 2 лістапада пачала галадоўку старшыня Берасьцейскай гарадзкой арганізацыі БСДП (Грамада) **Ганна Канюс**. Назаўтра да яе далучыўся старшыня Берасьцейскай абласной арганізацыі БСДП (Грамада) **Ігар Маслоўскі**. У Варшаве каля беларускага пасольства 7 лістапада пачалася галадоўка ў падтрымку палітвязьня **Аляксандра Казуліна**. 14 лістапада да акцыі салідарнасьці з ім далучыліся новыя ўдзельнікі ў Менску, Берасьці й Маладэчне. **Ірына Казуліна**, жонка экс-кандыдата на прэзыдэнта, 8 лістапада не змагла сустрацца з мужам: ёй адмовілі. 12 лістапада галадоўку падтрымаў у Менску **Алесь Стральцоў**, 13 лістапада — **Надзея Батура**, 14 лістапада — **Алег Воўчак**. Найболей людзей узяло ўдзел у сымбалічнай галадоўцы ў Берасьці — больш за 30 чалавек.

4 лістапада

Актывісту прафсаюзу РЭП **Андрэю Ба-**

ранаву кіраўніцтва гомельскага аўтобусага парку №1 паведаміла, што з 1 снежня кантракт зь ім ня будзе падоўжаны.

7 лістапада

Уначы на 7 лістапада мытнікі й памежнікі на загад «зверху» правярылі рэчы **Анатоля Лябедзькі**, які вяртаўся з Кіева.

У Гомелі падчас камуністычнага мітыngu затрыманы дэпутат гарсавету **Юры Глушакоў**, які хадзіў зь сьцягам Вэнэсуэлы. Таксама былі затрыманыя **Роберт Фраловіч** і **Пётар Цімафееў**, **Марыя Багдановіч** і **Сяргей Шпакаў**.

У Салігорску міліцыянты перашкодзілі грамадзкім актывістам пакласьці вянок з калючага дроту да помніка Леніну. Затрыманы **Ілья Шыла**.

Двум прадстаўнікам **Швэдзкага Хэльсынскага камітэту** беларускія ўлады не далі візаў у Беларусь.

На волю выпусьцілі польскага актывіста

Мечыслава Яскевіча, затрыманага 4 лістапада.

8 лістапада

У Клецкім раёне з працы звольнілі актывістку Партыі БНФ настаўніцу **Іну Кебікаву**, як толькі яна вырашыла баятавацца ў мясцовы савет. Афіцыйная падстава звальнення — прагул (яна папрасіла тры дні адпачынку, каб падаць дакумэнты ў выбарчую камісію).

Дзяржаўнае прадпрыемства «Белпошта» адмовілася ўключыць недзяржаўную газэту **«Вітэбскі курьер М»** у падпіску на першае паўгодзьдзе 2007 году.

Вышэйшы гаспадарчы суд не задаволіў пазву часопісу **«ARCHE»** да Мінінфармацыі: выданьне абскарджвала прыпыненьне на 3 месяцы.

9 лістапада

У Наваполацку **Валер Шаўчэнка** падаў

таварыша Чаргінца браць чамусьці ня хочучь. Інжынэры ды майстры просяць адмысловую літаратуру, прысьвечаную лясной гаспадарцы. Астатнія бяруць гады ў рады.

Гісторык Андрэй Катлярчук напісаў мне, што яшчэ ў XVII—XVIII ст. у беларускіх вясковых бібліятэках можна было трапіць на пудоўныя зборы замежнай літаратуры на некалькіх мовах. На пачатку III тысячагодзьдзя бібліятэка ў родных краях Эўфрасіньні Полацкай, Францыска Скарыны, Сімяона Полацкага ня мае ні Бібліі, ні слоўнікаў, ні Інтэрнэту. Затое зь перадавіцы «Саўбелкі» ў падшыўцы ганарыста пазірае «дыямэнт» Нацыянальнай бібліятэкі — агромністая спаруда, напханая камуністычным ды расейскамоўным чытвом, куды людзі заходзяць хіба што падзвівіцца на грандыёзныя перакрыўцы са шкла ды бэтону. Паводле сьведчаньня наведнікаў, амаль пустая. А чаму б не паставіць у тых беларускіх бібліятэках, куды людзі ўсё яшчэ ходзяць, хаця б па адным кампутары, падлучаным да Інтэрнэту, — і плату за карыстаньне пуськаць на набыцьцё новых кніг?.. Апроч іншых выгодаў — электронныя тэксты прынамсі не прападуць у чорнай дзіры.

Уладзімер Арлоў прывёз у Сітна колькі кніг зь бібліятэкі Саюзу пісьменьнікаў, наваполацкая літаратарка Ірына Жарнасек — каталіцкія часопісы, «Бацькаўшчына» пераправіла сэрыю кніжак са свайго выдавецтва. Дамовіліся, што перадам у школу падчас месячніка беларускай культуры, ладжанага мясцовай суполкай ТБМ. Падрыхтаваў каля сотні тамоў хрысьціянскае і беларускае літаратуры са сваіх або падараваных кніг і для Людмілы Пятроўны. Адзінае, трэба яе будзе папярэдзіць, каб не выдавала дахаты.

Якую роллю выконваюць цяпер вясковыя бібліятэкі ў Беларусі? Бяссплатнага складу

туалетнай паперы? Мясцовага інфармацыйнага цэнтру артадаксальнага марксізму й ваяўнічага атэізму? Установы, якая дапамагае жыхарам *забіваць час?*..

Занядбаньнем бібліятэкі, непавагай да кнігі й увогуле сваёй хлусьнёй дзяржава культывуе недавер і нават грэблівасьць да друкаванага слова. Людзі ня вераць кнігам (аказваецца, Ленін — такая ж фантастыка, як і Гары Потэр), ня вераць газэтам, ня вераць указам ды дырэктывам. А непавага да напісанага чорным па белым, у сваю чаргу, разбурае падмуркі самой дзяржавы. Культуру. Адукацыю. Закон. Тое, што нашчадкі Скарыны на ягонай радзіме падціраюцца друкамі, насамрэч сьведчыць пра руйнаваньне 500-гадовай цывілізацыі.

Дзе-небудзь у Пакістане ці Інданэзіі знаходка вырваных старонак з Карану адразу выклікае шматтысячныя маніфэстацыі пратэсту. А ў Малым Сігне на нашае з майстрыцай пытаньне: хто скарыстаў прынесеную эвангелісткамі кніжку з цытатамі зь Бібліі?! — работнікі абьякава цапаюць плячымі: тае бяды...

Адной з надзённых задачаў новай улады ў Беларусі будзе паўсюдная адбудова, упарадкаваньне й мадэрнізацыя бібліятэк і нападуньне іх хрысьціянскай, патрыятычнай, беларускамоўнай літаратурай.

Новай Беларусі давядзецца пачынаць з таго ж, з чаго паўтысячы гадоў таму пачынаў палачанін Скарына. З Кнігі кніг. Зь бібліятэк Бібліі.

Бо на пачатку было Слова, і Слова было ў Бога, і Слова было Богам, як напісана ў Эвангельлі паводле Яна 1:1.

Бібліятэка лобое эўрапейскае нацыі вам пацьвердзіць, што менавіта з гэтага *Слова* пачынаецца нацыянальнае абуджэньне.

в.Малое Сітна

З райвыканкаму загадалі сьпісы ўчастковых камісіяў з усіх мінулых выбараў выразаць з газэтаў.

ХРОНІКА

скаргу старшыні Віцебскага аблвыканкаму і ў абласное ўпраўленьне ўнутраных справаў: ён абскарджвае забарону на пікет салідарнасьці з палітвязьнямі, вынесеную наваполацкім гарвыканкам сёлета ў красавіку.

Адбыўся допыт **Паўла Красоўскага** ў справе «віцебскіх выбухаў»: у хлопца ўзялі на экспэртызу пашпарт. Наступны допыт быў прызначаны на 15 лістапада.

Атэстацыйная камісія ў Інстытуце гісторыі НАН Беларусі прызнала неадпаведнымі сваёй пасадае **Міхася Чарняўскага** і **Валянціну Вяргей**. Гэта значыць, што зныя беларускія гісторыкі і археолягі могуць стаць чарговымі ў шэрагу навукоўцаў, звольненых з Акадэміі навук. Нагадаем, што масавыя званьненны пачаліся пасля прызначэньня дырэктарам Інстытуту Аляксандра Кавалені.

10 лістапада

Беларускія ўлады без тлумачэньня прычынаў адмовілі ва ўязных візах нямецкім журналі-

істам **Карнэліі Рабіц** (радыё «Нямецкая хваля») і **Інга Пэтцу** («Эюддойчэ цайтунг»).

У Бабруйску **Алену Захожую** на машыне хуткай дапамогі забралі ў шпіталь з працоўнага месца. 11 лістапада на вуліцы зьбілі ейнага сына. Гэта стала апошняй кропляй, якая вымусіла адчайную жанчыну спыніць акцыю пратэсту. Гэта адбылося 14 лістапада на 43-ці дзень посту. Захожая аб'явіла галадоўку 3 кастрычніка ў адказ на парушэньні правоў прафсаюзаў з боку адміністрацыі «Белшыны». На працягу гэтага пэрыяду, за выключэньнем некалькіх дзён шпіталізацыі, Захожая працягвала выходзіць на працу.

12 лістапада

У аэрапорце «Менск-2» затрымалі **Аляксандра Мілінкевіча**, які вяртаўся з Варшавы: у яго старанна надгледзелі дакумэнты й багаж.

Стала вядома, што зняволеную праваабаронцу **Кацярыну Садоўскую** пераводзяць

у Гомельскую жаночую калёнію.

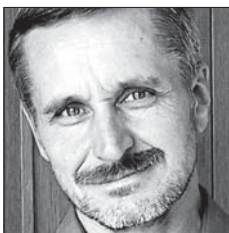
13 лістапада

У гарадзенскай абласной управе КДБ больш за 4 гадзіны дапытвалі **Анжаліку Борыс** у справе пра «кантрабанду наркатыкаў». Спачатку сьледчы забараніў прысутнічаць на допыце адвакату, але Анжаліка адмовілася адказваць на пытаньні. Тады ён дазволіў прысутнічаць адвакату, але спрабаваў здымаць допыт на стужку. Анжаліка зноў адмовілася адказваць, бо часта тыя запісы адказаў у адпаведна змантажаваным выглядзе паказваюць па тэлебачаньні. Допыт адбыўся толькі пасля таго, як камэру выключылі.

14 лістапада

Стала вядома, што палітвязьня **Зьмітра Дашкевіча** ўвечары 15 лістапада перавяжуць у Жодзінскі сьледчы ізалятар.

АШ

Ці пойдзем шляхам Новай Зэляндыі?

Нафтагазавы канфлікт: тактычныя перамогі Беларусі ёсць яе стратэгічнымі паразамі. Піша **Аляксандар Класкоўскі**.

Зразумела, што \$17 мільярдаў — імпульсіўна вызначаны Лукашэнкам новы кошт «Белтрансгазу» — гэта ня лічба, не калькуляцыя, не эканоміка ўвогуле. Гэта — палітычны выклік. Выкручваеце рукі? Ну дык ражна вам!

Эканаміст **Яраслаў Раманчук** перакананы, што ў Менску ніколі і не збіраліся прадаваць газатранспартную сыстэму. А ўсе гэтыя гульні (і ня толькі вакол трубы) — «проста геніяльная схема манэтызацыі абцяганняў».

Але ж вядома, што лобы збан толькі да пары носіць ваду (нафту, крэдыты, газавыя прэфэрэнцыі — патрэбнае падкрэсьліць). Масква закусіла губу. І цісьне, патрабуючы рынковых прынцыпаў.

І вось тут вымалёўваецца пікантная рэч. Штаты нарэшце далі Расеі зялёную вуліцу ў Сусьветную гандлёвую арганізацыю. Імаверна, дзякуючы нейкім закулісным саступкам Крамля, напрыклад у іранскім пытанні. І гэта таксама мінус для Менску, які абвесьціў Іран адным з апірышчаў у далёкім замежжы.

Галоўная ж непрыемнасць палягае ў тым, што заўтра ў дачыненнях з Крамлём ужо надта не памахаеш ні штандарам славянскага братэрства, ні мячом антыімперскай рыторыкі. Расея будзе матываваць свае жорсткія рынковыя падыходы менавіта патрабаваннямі СГА. І ў Менску яшчэ пакусаюць локці, што не пасьпелі ўскочыць у цягнік. Тым болей што там неўзабаве апынецца і Украіна.

Экспэргты адзначаюць: тактычна беларускі бок даволі ўмела адстойвае свае пазыцыі ў торгу з расейскім кіраўніцтвам. Але чым далей, тым болей відно, што рэжым прайграе стратэгічна. Ізалецыянісцкі курс церпіць паразу.

Ва ўсякім разе, лібэральныя эканамісты прадракаюць, што лёд кранецца. Пакрысе давядзецца здымаць пратэекцыянісцкія бар'еры ў гандлі дый ўвогуле адчыняцца сьвету. Так што

ўрэшце, як афарыстычна выказаўся **Леанід Злотнікаў**, «эканоміка пераможа харызму».

Ну а пакуль што з крыніцаў ва ўрадзе даходзяць звесткі, што там ужо чухаюць патыліцу над перавёрсткай бюджэту-2007. Найхутчэй што газ будзе каштаваць прыблізна як для Украіны, то бок блізу \$130. Але асабліва балочай можа стацца страта

звышпрыбыткаў ад экспарту нафтапрадуктаў. Гілос звужэньне расейскага рынку для нашых тавараў. Карацей, той самы «*пстрыкны ўдар Масквы*», які прагназаваў Яраслаў Раманчук.

Некалі падобны шок перажыла Новая Зэляндыя, калі яе прадукты раптам страцілі бяздонны рынак Брытаніі, што пайшла ў Эўразьвяз. Новазэляндцы здолелі адаптавацца менавіта праз адмову ад пратэекцыянізму, лібэралізацыю эканомікі. Але ж там не было жорсткай палітычнай сыстэмы!

ЮЛІЯ ДАРАШКЕВІЧ

«Апошні раз я гэтым займаўся ў 90-х», — шчыра прызнаўся Аляксандар Мілінкевіч за зборам кандыдатаў у дэпутаты мясцовых саветаў у 96 раёнах, больш чым у 20 гарадах Беларусі. Менскай, Менскай, Магілёўскай, Гомельскай абласцях. Мілінкевіч заклікаў патэнцыйных кандыдатаў да выбарчай кампаніі ў мясцовыя саветы як да працягу прэзыдэнцкай.

Саюзная рынковая дзяржава

Пераход на рынковы прынцып партнэрства з Расеяй — Эльдарада для нашай эканомікі. Фэльетон Лёліка Ушкіна.

Прапануючы Лукашэнку сябраваць паводле законаў Адама Сьміта, ВВП забыўся пра тое, што прапаздольнасьць кожнага народу залежыць ад тонусу. Канкрэтна расеец можа стабільна і прадуктыўна не халтурыць, калі адчувае афігенны гонар за сваю Вялікую імперыю. А

хто, як ня мы, можа падтрымліваць імперскі тонус старэйшых братоў у норме? Натуральна, цяпер не на халяву.

Прапаную МЗС неадкладна стварыць ліст-прайс паслуг на падтрымку сярод грамадзян РФ комплексу Вялікай нацыі. У такім разе перамовы будуць ісьці як па вазэліне прыблізна наступным чынам:

Фрагмэнт стэнгарамы перамоваў МЗС Расеі і Беларусі.

Прадстаўнік расейскага боку (ПРБ): ...Гы-гы-гы. А вось яшчэ адзін аякдот пра чукчу...

Прадстаўнік беларускага боку (ПББ): Можа, годзе ўжо. Хутка абед. Што вы там хацелі нам прапанаваць?

ПРБ: У нашых грамадзян назіраецца масавая апатыя і алькагалізацыя, выкліканая падзеньнем ролі Расеі ў сьвеце. Думаем узьняць настрой за кошт традыцыйных прарасейскіх заяваў зь Менску. Як наконт таго, каб бацька нешта ляпнуў, што хутка будзе ўведзеная саюзная валюта?

ПББ: Ноў проблем. Вось прэйскурант за такога кшталту паслугі.

ПРБ: (*Чытаючы.*) Блін, нешта дорага. Зьніжэньне цэнаў паставак да 100 баксаў за тысячу кубічных мэтраў за абяцанку ўвесці адзіны беларуска-расейскі рубель. Аднак!

ПББ: Дык у нас жа цяпер рынковы прынцып партнэрства! Не падабаецца — зьвярніцеся да іншых апаратыраў. Напрыклад, прыднястроўскі прэзыдэнт Сьмірноў можа таксама паабяцаць стварыць адзіную валюту, аб'яднаўшы ваш дзеравянны і ягоны «суворык». Вось уявецце — заходзіце вы ў «Елісееўскі» і бапляеце за кілё бананаў адзін «дзеравянны Суворай»!

ПРБ: Ладна, згода. А колькі будзе каштаваць абяцанка падпісаць Канстытуцыю саюзнай дзяржавы? Гэта вельмі важна — хутка выбары ў Думу.

ПББ: Там жа ж напісана! Зьменшыць цану на газ да 50 далараў.

ПРБ: Гэта ж рабунак сярод белага дня!

ПББ: Няўжо вы не жадаеце вывесці з запою мільёны расейцаў? Няўжо сыляза дзіцяці, у якога бацька запіў з таго, што

Саакашвілі выкінуў расейскіх афіцэраў, варта нейкага кубамэтру газу?

ПРБ: Давядзецца ўзяць...

ПББ: Дарэчы, там ёсьць спэцыяльная паслуга для індывідуальных кліентаў — кандыдатаў па партыйных сьпісах. Наш лідэр можа прыняць кожнага зь іх у Чырвоным доме і па чарзе паціскаючы руку скажаць: «Калі б вы былі кіраўніком Расеі, у нас даўно існавала б саюзная дзяржава!» Уяўляеце, як гэта адаб'ецца на рэйтінгах адзінарасаў?

ПРБ: (*Зацікаўлена.*) Ну, і колькі...

ПББ: Ну, каб не прасіць замнога, увесь газ — бясплатна.

ПРБ: Я, натуральна, чуў, што вы маеце нейкі «Крыжачок», які афігенна рве дах. Аднак ня так жа моцна!

ПББ: Не хаціцца — як хаціцца. У нас цяпер рынковы прынцып партнэрства! А вось Зюганай ужо амаль пагадзіўся і ў якасьці аплаты паабяцаў лабіраваць цану газу ў 25 у.а.

ПРБ: А чаму яму таньней?

ПББ: Для студэнтаў, цяжарных і псыхічна хворых — зніжка 50%.

ПРБ: Ладна, мы згод...

Зьвініць мабільнік. Мэлёдыя песьні «Слухай бацьку» гурту «Сябры».

ПББ: Прабачце, у мяне мабілька. Але-але! Вельмі ўважліва слухаю! Так, зразумеў! Усё выканаю! Ну, вось, пакуль вы ламаліся, у нас прызначылі хакейны матч паміж камандай прэзыдэнта і камандай вэтэранаў Гандурасу. Так што руку гульца №1, які заб'е пяць «сухіх» шайбаў у вароты суперніка, трэба берагчы. Таму ён зможа прыняць абмежаваную колькасць расейскіх палітыкаў. Паводле закону рынку, чым больш эксклюзіву, тым паслуга даражэйшая.

ПРБ: Што вы хочаце гэтым сказаць?!

ПББ: Цяпер вы нам бясплатна пастаўляеце газ і прыпачваеце 50 баксаў за кожную тысячу кубамэтраў. І мая парада: пагаджайцеся як мага хутчэй — неўзабаве паседжаньне ўраду. А вы ведаеце, як ён лобіць ударыць кулаком па сталле! Ці вам трэба яшчэ траўмаў і яшчэ выпэйшых цэнаў?

рам подпісаў за 23-гадовага Сяргея Ляцінскага. Ябром ініцыятыўных груп 206 патэнцыйных На гэтым тыдні ён будзе зьбіраць подпісы ў кандыдатаў у дэпутаты ад дэмакратычных сілаў

КДБ адказвае «Нашай Ніве»

5 кастрычніка тры супрацоўнікі КДБ канфіскавалі ў памяшканьні крамы «Сотвар» 15 асобнікаў газэты «Наша Ніва» (гл. № ...). Пасьля таго прыкрага выпадку Рэдакцыя звярнулася ў Пракуратуру з просьбай разабрацца, а таксама вярнуць асобнікі.

На мінулым тыдні прыйшоў ліст (у выніку таго запыту?) на імя рэдактара «НН». У ім ішла пра: «В соответствии с решением Минского городского исполкома № 03/2-03-115 от 10.04.2006 года размещение газеты «Наша Нива» на территории г. Минска признано нецелесообразным. Управлением юстиции Минско-

го горисполкома Местному фонду издания газеты «Наша Нива» предписано устранить имеющиеся недостатки в уставе структуры (№ 01-9/1523 от 16.10.2006 года).

Предоставленные работниками ЗАО «Сотвар» экземпляры газеты «Наша Нива», № 36 направлены в Министерство информации Республики Беларусь для оценки соответствия деятельности печатного издания требованиям норм Закона Республики Беларусь «О печати и других средствах массовой информации».

С уважением, Начальник Управления КГБ по г. Минску и Минской области И.Н.Куз-

нецов».

З гэтага адказу незразумела, чаму для ацэнкі адпаведнасьці трэба аж 15 асобнікаў газэты. Звычайна і аднаго досьць. Тым больш што друкарня і так накіроўвае ў Міністэрства кантрольны асобнік.

Зь іншага боку, прычым прадпісаньне ад 16 кастрычніка да канфіскацыі 5 кастрычніка? Дарэчы, прадпісаньне ўпраўленьня юстыцыі ад 16 кастрычніка датычыць асобы насцьці ў «НН» юрыдычнага адрасу. А дамовы Рэдакцыі пра арэнду офісаў таямнічым чынам разрываюцца арэндаўцамі кожны раз празь не-

калькі дзён пасьля таго, як ва ўстаноўленым законам парадку Рэдакцыя падае зьвесткі пра адрас у тое самае ўпраўленьне...

Ужо й ніхто ня здзівіцца, што ўпраўленьне КДБ Беларусі дае беларускамоўнай газэце адказ па-расейску, нават назву выданьня піша ў перакладзе... Чужая для іх наша мова, чужая газэта. А ці можна ўявіць, каб украінская ці літоўская спэцслужбы працавалі на мове суседняй краіны?

Непрыемна ўсё гэта трываць... а выдавацца аднак трэба... да апошняга.

ЗП

Борыс адказвае «Нашай Ніве»

Брудная правакацыя з падкіданьнем наркотыкаў альбо абвінавачаньнем у хуліганстве — гэта наступны крок уладаў у барацьбе з нашай арганізацыяй. Улады спрабуюць ня толькі знішчыць Саюз палякаў, яны спрабуюць пазбавіць нас добрага імя. Падобнага кшталту правакацыі — гэта таксама крок да поўнага падпарадкаваньня беларускага грамадства. Адзінай абаронай ад гэтага — міжлюдзкая салідарнасьць. З самага пачатку канфлікту вакол нашай арганізацыі ўлады рабілі спробы распаліць у грамадстве антыпольскія настроі, і толькі дзякуючы салідарнасьці беларусаў, а таксама прадстаўнікоў іншых нацыянальнасьцяў гэта не ўдалося. Тое, што ворагам зрабілі арганізацыю нацыянальнай меншасьці, якая займаецца выключна культурна-асьветніцкай дзейнасьцю, сьведчыць ня толькі пра ўзровень маральнасьці «дзяржаўных мужоў», але і пра хістка стан, у якім знаходзіцца ўлада. Спрабуючы запалохаць грамадства, улада запалохла саму сябе.

Я вельмі ўдзячная ўсім тым, хто ўзняў свой голас у нашу абарону. Я веру, што будзе час, калі і палякі, і беларусы будуць разам жыць у вольнай краіне, дзе ўлада будзе мець пашану для правоў кожнага чалавека незалежна ад таго, якой ён нацыянальнасьці.

Анжэліка Борыс

Удакладненьне

Паважанае спадарства,

У «НН» пра сп. Дашкевіча згадва-

лася, што ён быў асуджаны паводле ч.1 арт.193 КК за арганізацыю дзейнасьці ці ўдзел у дзейнасьці незарэгістраванай арганізацыі. Але ч.1 арт.193 КК забараняе арганізацыю ці кіраўніцтва грамадзкім аб'яднаньнем, якое замахваецца на асобу (прычынна гвалту над асобай, цэлавых пакаленьняў), правы і абавязкі грамадзян. У той час як незаконная арганізацыя дзейнасьці грамадзкага аб'яднаньня (якое не прайшло дзяржаўнай рэгістрацыі альбо ў дачыненні да яе дзейнічае пастанова ўпаўнаважанага органу аб ліквідацыі ці прыпыненні дзейнасьці) альбо ўдзел у дзейнасьці такога аб'яднаньня — гэта сутнасьць арт.193 Крымінальнага кодэксу.

Такім чынам, я жадаў бы ўдакладніць, ці былі абвінавачаныя сп.Дашкевіч і сябры незарэгістраванага «Партнэрства» паводле арт.193 ч.1 альбо арт.193 КК.

А. Скабічэўскі

Сябры «Партнэрства» спачатку абвінавачваліся паводле арт.193 ч.2 (Арганізацыя або кіраўніцтва незарэгістраванай ... арганізацыяй, дзейнасьць якіх зьвязаная з гвалтам над грамадзянамі альбо з ... замахам на правы, свабоды і законныя інтарэсы грамадзянаў... Караецца арыштам на тэрмін да шасьці месяцаў альбо пазбаўленьнем волі на тэрмін да трох год). Потым справа «Партнэрства» была перакваліфікаваная, і сябры незарэгістраванай арганіза-

цыі былі асуджаныя паводле арт.193-1 (Незаконная арганізацыя ... аб'яднаньня альбо ўдзел у іх дзейнасьці. Караецца штрафам, арыштам на тэрмін да шасьці месяцаў альбо пазбаўленьнем волі на тэрмін да двух год).

Паводле гэтага артыкулу быў асуджаны і Зьміцер Дашкевіч.

СП

«НН» з радасьцю друкуе ў газэце і на сайце www.nn.by чытацкія лісты, водзюкі і меркаваньні. З прычыны вялікага аб'ёму пошты мы ня можам пацьвярджаць атрыманьне Ваших лістоў, ня можам і вяртаць неапублікаваныя матэрыялы. Рэдакцыя пакідае за сабой права рэдагаваць допісы. Лісты мусяць быць падпісаныя, з пазнакай адрасу. Вы можаце даслаць іх поштай, электроннай поштай ці факсам.

Наш адрас:
a/c 537, 220050 Менск.
e-mail: nn@nn.by.
Факс: (017) 284-73-29.

«Наша Ніва» звярнулася ў суд

Мясцовы фонд выданьня газэты «Наша Ніва» падаў пазоў у Гаспадарчы суд.

29 жніўня сёлета адбыўся аўкцыён на права заключэньня дамовы арэнды нежылога памяшканьня камунальнай уласнасьці. «Наша Ніва» была прызнаная пераможцам таго аўкцыёну. Аднак у парушэньне Пастановы аб правядзеньні аўкцыёнаў УП «Менскі гарадзкі цэнтар нерухомасьці» паведаміў аб ануляваньні выніку таго аўкцыёну.

Гэта быў адзін зь пяці выпадкаў за апошні год, калі нашаніўскія дамовы на арэнду разрывалі з мэтай пазбавіць газэту юрыдычнага адрасу і стварыць падставы для ліквідацыі выданьня. Ня маючы ілюзій адносна выніку справы, «НН», тым ня менш, будзе судзіцца. Хай застаюцца матэрыялы для гісторыі.

Зьміцер Панквец

Нулявы ўзровень

Чырвонакаптурка зрукаецца ў дзьверы бабуінай хаты.

Ёй адчыняе сыты вальяжны Воўк.

— Вой! А тутака ж жыла мая бабуля?!

— Ну, так, жыла бабуля... А цяпер тут офіс!

З народнага

Днямі ў Менску ня стала яшчэ двух помнікаў старасьвеччыны. Зьнесеныя дамы №4 і №6 па вуліцы Рэвалюцыйнай, колішняй Койданаўскай. Будынкі былі сярод найстарэйшых і найцікавейшых у старажытным цэнтры гораду. Іх узьвядзеньне пачалося на мяжы XVIII і XIX ст., а пасля напалеонаўскае кампаніі яны набылі выгляд, што й ведамы быў нам яшчэ месяц таму. Камяніцы вызначаліся сьціплай вонкавай аздобаю ў стылі клясыцызму, прыгожымі брамамі-праездамі з сакавітымі крыжовымі скляпеньнямі й кранальнай несымэтрычнасьцю таўшчэзных сьценаў, кантрафорсаў. Але самай вялікай іх каштоўнасьцю былі мініятурныя брукаваныя дворыкі, у якіх расьлі вялізарныя дрэвы й ціша панавала проста нерэальная сярод тлумнай сталіцы. Двары апырэзвалі аркі й галерэі. У будынках захавалася выдатная старасьвечкая ляпніна і шыкоўныя кахляныя печы XIX ст. у духу нэбарока. Гэткіх гістарычных памешканьняў з ацалелай аўтэнтычнай аздобаю не было нідзе ў Менску.

У 1970-я ў будынках зьявіліся мастакоўскія майстэрні. Тут працавалі графік Халамаў, манумэнталіст Скіпёў і браты Кашкурэвічы. «Няма ў Менску больш знакавага месца, чым гэтае! Столькі тут адбылося!

Столькі розных ініцыятываў пачалося! Мастацкіх, філязофскіх, навуковых, літаратурных...» — згадвае Тодар Кашкурэвіч.

Тут у 1988 г. быў зладжаны першы ў гісторыі беларускага мастацтва сапраўдны перформанс Ігара Кашкурэвіча й Людмілы Русавай. Ён прысьвячаўся 110-годзьдзю народзінаў Казімера Малевіча: ... з труны паўстае Русава ды выкочвае белаю папяроваю сьцяжынкаю, пакідаючы чорныя сьляды.

Навіна, што дамоў №4, 6, ба па Рэвалюцыйнай ужо няма, выклікала здзіўленьне ва Ўпраўленьні аховы гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі Міністэрства культуры «Няўжо там усё так разбурылі?» — уразілася намесніца начальніка Ўпраўленьня Аксана Смятрэнка ў адказ на пытаньне карэспандэнта «НН». І паабяцала накіраваць на месца здарэньня інспэктара. «Канечне, там варта было замяніць старыя спархнелыя бэлькі на новыя», — так адкаментавала яна стан разбураных будынкаў. А раскопкі? «Будуць праведзеныя разам зь землянымі работамі». Ня ведала спадарыня Смятрэнка і пра ўнікальныя кахляныя печы. Пра далейшае прызначэньне «зачыпчанага» кутка старога гораду ёй, паводле яе словаў, таксама невядома.

Фрагмэнт апошняй у Менску нэбарочнай печы (уверсе).

Сьвятло праліў Анатоля Сапранькоў, начальнік аддзелу вытворчасьці КУП «Менская спадчына», якое займаецца рэканструкцыяй старога гораду: дамы адбудуюць у ранейшым выглядзе. Замоўца рэканструкцыі, паводле яго словаў, — дзяржава. Ці будуць у наноў збудаваных камяніцах адноўлены нэбарочныя печы, іншыя дэталі аўтэнтычнай аздобы? Сп. Сапранькоў «не ўпаўнаважаны адказваць».

Не пашкадавалі нічога: ні пукатых старадаўніх скля-

пеньняў, што стаялі б яшчэ сто гадоў, ні мудрагелістых лябірынтаў лэхаў, сутарэньні якіх разьбягаліся пад брук вуліцаў.

Тлумачыцца такая рэканструкцыя «з нулявога ўзроўню» тым, што сёньня зруйнаваць і збудаваць наноў вонкава «старасьвечкую» камяніцу шмат прасцей і таньней, чым яе рэстаўраваць. Іншая справа, што ўсярэдзіне такія навабуды не адрозьніш ад сучасных офісных памяшканьняў.

Сяргей Харэўскі

Ніводзін посьпех нацыі ня вечны,

Адам Міхнік пра горкую памяць вугорскай рэвалюцыі 1956 году, амэрыканскую крывадушнасць, меру радыкалізму, ідэалізм без ілюзій, адказнасць радыё «Свабода» і пераможную этыку цывярозага энтузіязму.

1 лістапада 1956 году, за колькі хвілінаў да васьмай вечара, прэм'ер Імрэ Надзь звярнуўся праз радыё да вугорскага народу з памятным зваротам:

«Урад Вугорскай дзяржавы, адчуваючы адказнасць перад вугорскім народам і гісторыяй і выяўляючы аднадушную волю мільёнаў вугорцаў, абвешчае нэўтралітэт Вугорскай Народнай Рэспублікі. Вугоршчына, на падставе роўнасці і згодна з духам Хартыі Аб'яднаных Нацыяў, хоча жыць у сапраўднай дружбе з сваімі суседзямі, з Савецкім Саюзам і ўсімі народамі сьвету... Такім чынам, здзейснілася спрадвечная мара вугорскага народу... Мы заклікаем нашых суседзяў, блізкія і далёкія краіны, ушанаваць канчатковае рапшэньне нашага грамадства. Праўдай ёсьць тое, што сёння яно нагэтулькі аб'яднае ў гэтай справе, як, праўна, ніколі раней у сваёй гісторыі».

Адам Міхнік

— колішні дысыдэнт, адзін зь лідэраў польскай апазыцыі 70—80-х гадоў. Цяпер — галоўны рэдактар «Gazety Wyborczej».

«Рай для працоўных». Амэрыканская карыкатура 1956 г.

Гэтыя словы, што абвешчалі выхад Вугоршчыны з Варшаўскага дагавору, перадвызначылі савецка-вугорскую канфрантацыю. У гэтай канфрантацыі Вугоршчына ня мела ніякіх шанцаў. Патрабуючы нацыянальных і чалавечых правоў, Імрэ Надзь кінуў выклік савецкай дзяржаве.

23 кастрычніка ў Будапэште адбылася шматтысячная дэманстрацыя пад помнікам Юзэфа Бэма — польскага генэрала, які эміграваў пасля разгрому лістападаўскага паўстаньня, героя вугорскай Вяшны Народаў.

4 лістапада савецкія войскі ўвайшлі ў Будапэшт, каб патапіць рэвалюцыю ў крыві. У

тых днях заключаецца трагедыя вугорскага народу.

Ці была непазьбежнай параза вугорскай рэвалюцыі? Чым гэтая рэвалюцыя была? Кім па сутнасці быў Імрэ Надзь, які доўгія гады быў сымбалам гэтай рэвалюцыі?

Чарлз Гаці, вугорскі эмігрант з 1956 г., а пазьней прафэсар амэрыканскага ўнівэрсытэту, шукае адказы на гэтыя пытаньні ў кніжцы «Страчаныя ілюзіі». Ён вяртаецца да падзеяў паўвекавай даўніны, каб зноў узьняць «праклятыя праблемы», ацаніць памылкі і страчаныя шанцы ўсіх удзельнікаў тагачасных падзеяў — амэры-

канскай адміністрацыі, савецкай улады, вугорскага ўраду рэфарматарскіх камуністаў і паўстанцаў.

Бліскучы аналіз тагачаснай амэрыканскай палітыкі прыводзіць да зьнішчальных высноваў: не было ніякай адзінай палітыкі Вашынгтону. Былі афіцыйныя заявы, поўныя пустых абяцанняў, ваяўнічая і дэмагагічная рыторыка радыё «Свабодная Эўропа», а таксама гульня, што спадарожнічала выбарчай кампаніі ў Злучаных Штатах.

Рычард Ніксан, тагачасны віцэ-прэзыдэнт ЗША, падчас сакрэтнага паседжаньня Рады Нацыянальнай Бясьпекі ў ліпені 1956 г. сьцьвердзіў, што «з гледзішча інтарэсаў Злучаных Штатаў нічога абсалютна дрэннага не адбылося б, калі б усходні блэк зноў адчуў жалезны савецкі кулак, хаця ў прынцыпе было б, вядома, лепш, калі б захаваліся наяўныя лібэралізацыйныя тэндэнцыі паміж Савецкім Саюзам і ягонымі сатэлітамі». Такім у той час таксама быў стратэгічны гарызонт амэрыканскай палітыкі: лепш, калі б было лепш, але калі будзе горш, то таксама добра. Вугорцы не маглі разлічваць на якую-кольвек рэальную дапамогу. Яны маглі разлічваць толькі на сябе.

Тым часам для вугорцаў камэнтары радыё «Свабодная Эўропа» былі голасам Вашынгтону. Таму яны ахвотна прыслухоўваліся да нападак на Імрэ Надзя, «зрадніка» з «Каінавай пячаткай на чале» — так казалі камэнтары радыё «Свабодная Эўропа». Таксама яны слухалі — у вырашальныя моманты рэвалюцыі, калі вызначаўся лёс патэнцыйнага кампрамісу з Масквой, — заклікі: «Далоў маскалёў!».

Гаці лічыць, што тыя галасы спрычыніліся да дэзарынтацыі паўстанцаў, уск-

НЯ ВЕЧНАЯ НІЯКАЯ ПАРАЗА

ладнілі для іх дасягненне згоды з урадам Надзя, да мінімуму звузлі поле для манэўраў гэтага ўраду. Ці было гэта непазьбежна? Дынаміка рэвалюцыйнага працэсу зазвычай блякуе манэўры на карысьць кампрамісу. Аднак — падкрэсьлівае Гаці — у Польшчы [у тым самым 1956 годзе] да савецкай інтэрвенцыі не дайшло. Палякі — як збунтаваная вуліца, гэтак і Каталіцкі Касьцёл і эміграцыя (і Польская служба радыё «Свабодная Эўропа») — пачулі заклікі да самаабмежаваньня і фактычна падтрымалі Ўладыслава Гамулку [новаабранага кіраўніка рэжыму]. У такой сытуацыі Хрушчоў таксама абраў шлях кампрамісу.

30 кастрычніка 1956 г. ён таксама наважыўся на кампраміс з урадам Надзя. «Аднак Вугоршчына, — піша Гаці, — не хацела быць другой Польшчай, і таму Хрушчоў зьмяніў свой погляд. Вугорцы не жадалі даўжэйшага павадка; яны не хацелі ніякага павадка ўвогуле. У Польшчы — дзякуючы прыкметам рэалізму і шчасліваму выпадку, што дзеянні камуніста Гамулкі, каталіцкага кардынала Стэфана Вышынскага і Яна Новака, рэдактара радыё «Свабодная Эўропа», які захоўваў спакой і стрыманасьць, ішлі ў тым самым кірунку, — грамадства, нягледзячы на моцную традыцыю ідэалізму, пагадзілася з прапанаванымі яму паўмерамі. Імрэ Надзь ня быў Гамулкам, кардынал Міндсэнці (прымас Вугоршчыны, зьяволены ў час Сталіна) ня быў Вышынскім, а вугорскім радыё «СЭ» кіраваў ня Новак. 30 кастрычніка вугорскія камуністы не кіравалі сваёй дзяржавай. Горай за тое — яны ўжо і не спрабавалі гэтага рабіць. Дзьве найбольш важныя падзеі гэтага дня ў Будапэште — калі раніцай на

Сьветлыя і цёмныя бакі рэвалюцыю
На фота ўверсе: Імрэ Надзь на сьвяце віна ў першыя дні пратэстаў. На фота справа: забойства супрацоўніка таёмнай паліцыі.

Мікіта Хрушчоў і Янаш Кадар.

плошчы Рэспублікі лінчавалі функцыянераў службы бясьпекі і калі па абедзе прагучала заява пра вяртаньне да шматпартыйнай сыстэмы — найвыразней пераканалі Хрушчова, што Надзь і іншыя камуністы заслабля, каб захаваць парадак».

31 кастрычніка было прынятае рашэньне аб інтэрвенцыі. На наступны дзень савец-

Кардынал Міндсэнці быў прыхільнікам радыкальнага змаганьня з камуністамі.

кія войскі перайшлі вугорскую мяжу.

II

Вугорская рэвалюцыя — як і кожная рэвалюцыя — мела розныя твары: радасны і змрочны. Радасным тварам быў трыпомф — нічога, што кароткі, — свабоды і праўды. Змрочны твар — гэта выбух нянавісьці, што перарасла ў

зьверствы. 30 кастрычніка ў Будапэште адбыліся трагічныя і агідныя падзеі. Яны мелі месца на плошчы Рэспублікі, перад сядзібай гарадскога камітэту камуністычнай партыі.

«Пачалося ўсё, — распавядае Гаці, — з чутак, што з раніцы хадзілі па горадзе: нібыта пад ходнікам ля ўваходу ў будынак месцяца лехі. Адрозна ж перад гмахам партыйнай сядзібы сабраўся немалы тлум; таксама знайшліся тыя, хто сьцьвярджаў, што чуў запад зямлі галасы вязьняў, якія клікалі на дапамогу. Узброе-

Кожная рэвалюцыя мае два твары.

ня паўстанцы спрабавалі ўвайсьці ў будынак, каб знайсці схаваную турму, аднак былі арыштаваныя. У выніку пачалася бойка; узброеныя функцыянеры службы бясьпекі, накіраваныя на абарону будынку, пачалі страляць у натоўп. Пад'ехалі дасланія войскам танкі, барацьба рабілася ўсё больш запятай, пакуль урэшце з будынку ня вывелі функцыянераў бясьпекі і не лінчавалі іх. Сярод забітых апынуўся Імрэ Мэца, старшыня сталічнага парткамітэту і прыхільнік Надзя. Вясветлілася, што пад будынкам не было ніякіх лехаў, як і не было там палітычных вязьняў».

Гэты суд Лінча на працягу доўгіх год службы для дыскрэдытацыі вугорскай рэвалюцыі. Аднак ён варты таго, каб пра яго памяталі. Бо рэвалюцыя супраць гвалту мусіць выклікаць ня толькі радасьць і надзею. Яна мусіць таксама будзіць страх помсты і нянавісьці.

III

Імрэ Надзь стаўся сымбалам і легендай вугорскай рэвалюцыі. Ейным адмоўным

Ніводзін посьпех нацыі ня вечны...

Працяг са старонкі 21.

тыпам гадамі заставаўся Янаш Кадар, які з савецкай падачы зрабіўся дыктатарам Вугоршчыны.

Абодва былі камуністамі, а Надзь меў даволі нецікавую старонку жыцця з пэрыяду эміграцыі ў Маскве. Абодва былі ахвярамі палітыкі Маціяша Ракашы, намесьніка Сталіна ў Будапэште. Надзь быў звольнены з высокіх пасадаў, Кадар — зняволены. Яго вызвалілі паводле распэньня Надзя ў 1954 г., калі той на кароткі час стаў кіраўніком ураду.

Нарэшце, абодва восеньню 1956 г. дзякуючы рэвалюцыі апынуліся на вяршыні ўлады. Дэкларацыю пра нэўтралітэт Вугоршчыны Надзь абвесьціў 1 лістапада, узгадніўшы яе з Кадарам. Пазьней іхныя шляхі разышліся — драматычна і назаўсёды.

Надзь быў зняволены ў Румыніі (куды яго вывезьлі з амбасады Югаславіі, дзе ён шукаў прытулку). Працэс над ім і ягонымі паплечнікамі, што меў месца ў 1958 г. у Будапэште, нагадваў сталінскія. Надзь быў асуджаны на сьмяротнае пакараньне. Прысуд быў прыведзены ў выкананьне.

«Надзь, — піша Гаці, — які падчас рэвалюцыі падаваўся нерапучым і няўпэўненым у слушнасьці сваіх учынкаў, у 1957—1958 гадах, на дарозе да шыбеніцы, зрабіўся рашучы, катэгарычны, непахісны і нязломны. Як сапраўдны герой і патрыёт, які абараняе свае перакананьні, ён адважна паўстаў перад следчымі і г.зв. судзьдзіямі вугорскіх т.зв. народных судов. Гэта незвычайна, ня толькі з увагі на ягонае маскоўскае мінулае, але таксама, а можа, яшчэ і болей,

зь іншай прычыны: калі б пасля савецкай інтэрвэнцыі Надзь афіцыйна сышоў з пасады і прызнаў уведзены Масквой урад Кадара, ён мог бы і надалей жыць і нават граць нейкую ролю ў палітычным ці навуковым жыцці. Аднак ён не пагадзіўся на супраць з тымі, хто зьявольваў яго, і не пакаяўся ў палітычных грахах. Колькі разоў ён упарта адмаўляўся падпісаць пратаколы паказаньяў і распачынаў галадоўку, калі сьледчы не дазваляў яму выкласьці ягонае гледзішча».

Падчас працэсу ён ня ўпаў духам. «Ён як бы спадзяваўся, — піша Гаці, — што калі-небудзь запіс працэсу будзе выяўлены, і змагаўся, каб пакінуць пасля сябе прынамсі гэты запавет. Ён адмовіўся падаваць просьбу пра памілаваньне. У апошнім сваім слове ён заклікаў «міжнародны рабочы рух», каб той апраўдаў ягонае імя. Ён загінуў як сапраўдны пакутнік і адзіны добры бальшавік, якога ведаў сьвет. Найбольш проста пра Надзя можна сказаць так: ён быў сапраўдным камуністам, які стаў сапраўдным вугорцам. Трохі больш складанай, хоць і таксама праўдзівай, ёсьць наступная фармулёўка: ён быў камуністам, які стаўся патрыётам, застаючыся камуністам».

Варта параўнаць ягоную біяграфію зь лёсам Янаша Кадара. Кадар зьнік з Будапэшту 1 лістапада. Да гэтага часу ён падтрымліваў Надзя — быў прыхільнікам вяртаньня шматпартыйнай сыстэмы, галасаваў за дэкларацыю пра нэўтралітэт Вугоршчыны. У прамове, запісанай на радыё перад зьнікненьнем, ён узносіў хвалу «нашай цудоўнай рэвалюцыі».

І адразу ж пасля ён атры-

Вугорская паўстанка.

маў інфармацыю, што Крэмль вырашыў задушыць рэвалюцыю. «Кадару і [Фэрэнцу] Мюніху, — піша Гаці, — прапанавалі (у Маскве) дзьве найвышэйшыя пасады. Абодва яны ведалі, што правадары старой гвардыі — галоўным чынам Ракашы, [Эрнэ] Гера і [Андраш] Хегедзюс — знаходзяцца ў Крамлі, гатовыя вярнуцца і кіраваць дзяржавай. Таму яны маглі абіраць паміж здрадай ці адданьнем Вугоршчыны цвёрдалобым сталіністам. (...) Кадар пакінуў Буда-

пэшт, не паведаміўшы жонцы, куды едзе. Прафэсійныя палітыкі і бесстароннія аналітыкі маглі б сказаць, што, беручы пад увагу неймаверна цяжкія ўмовы, гэта быў разумны выбар, дадаючы, напрыклад, што менавіта так павінен весьці сябе палітык-патрыёт. У праўдзівым сьвеце, дзе важная таксама высякароднасьць, сумленнасьць і прыстойнасьць, Кадар аказаўся чалавекам зь неабмежаванай здольнасьцю апраўдаваць свае крокі і пазбаўленым прынцыпаў».

Жыхары Будапэшту паляць партрэты Сталіна і Ракашы.

Калі да гэтых заўваг дадаць, што менавіта Кадар быў віноўнікам сьмяротнага пакараньня Надзя і іншых правадыроў рэвалюцыі, цяжка не пагадзіцца з высновамі аўтара.

IV

Захапляльная кніжка Чарльза Гаці пачынаецца з эпіграфу, які варта працытаваць: «Нельга пазбаўляць людзей ілюзій». Гэтыя словы належача князю Куно Клебэльсбэргу, вугорскаму міністру культуры ў 1920-я гг. У раз-

мове з адным гісторыкам ён тлумачыў, чаму не пагаджаецца публікаваць знойдзеныя нядаўна дакумэнты, з якіх вынікала, што герой народнага паўстаньня 1848 г., якім усе захапляліся, быў аўстрыйскім агентам.

Гаці лічыць, што ў імя праўды людзей варта пазбаўляць ілюзій. Ён паводзіць сябе пры гэтым як гісторык, які хоча знайсці праўду, а ня як лостратар, які жадае згнаць зьненавідных супернікаў.

Ён піша: «Затрымаем на

адказах на некалькі пытаньняў. Ці быў Імрэ Надзь некалі перакананым сталіністам і агентам савецкіх спецслужбаў? Так. Ці меў ён сапраўдную папулярнасьць, калі быў прэм'ерам, — канечне ж, камуністычным — з 1953 па 1955 г.? Так. Ці праўда, што яго падтрымліваў шмат хто з расчараваных камуністаў, якія раней былі вернымі сталіністамі? Так. Ці яны падрыхтавалі глебу для антысавецкага паўстаньня? Так. Ці Імрэ Надзь быў адначасова патрыётам і камуністам цягам паўстаньня і пазьней, калі апынуўся ў зьнявольні? Так. Ці праўда, што разам з сваімі супрацоўнікамі ён кіраваў паўстаньнем беспаспяхова і нават бяздарна, але як мог? Так.

Калі ж гаворка ідзе пра Злучаныя Штаты — ці патрабавалі агрэсіўныя паводзіны Масквы пасля II сусьветнай вайны рапучага супрацьдзеяньня амэрыканцаў? Так. Ці ўрад Злучаных Штатаў разьлічваў, што ён здолее вызваліць савецкія сатэліты ў Цэнтральна-Ўсходняй Эўропе? Так. Ці Вашынгтон быў падрыхтаваны да моманту, калі магла спатрэбіцца нейкая амэрыканская дапамога — дыпляматычная, эканамічная ці нават ваенная? Не. Ці найвышэйшыя прадстаўнікі Белага дому верылі ў лезунгі, якія яны паўтаралі, ці яны таксама былі крывадушнікамі? Нехта зь іх шчыра верыў, але большасьць была крывадушнікамі. Ці амэрыканская прапаганда ўвяла ў зман вугорцаў? Так. Ці Злучаныя Штаты іх ашукалі і пакінулі? Так».

Таксама складана ацаніць паводзіны Расеі: Хрушчоў быў у сваю меру дэсталіністам, аднак вугорцы — адрозна ад паліякаў — перайшлі дапушчальны для Крамля парог дэсталінізацыі.

Тут трэба вярнуцца да польскіх справаў. Ўолтэр Ліпман, вядомы амэрыканскі публіцыст, пісаў у ліпені 1956 г., што гэта не ў амэрыканскіх інтарэсах, «каб рухі ва

Ўсходняй Эўропе перайшлі мяжу, за якой немагчыма будзе паразумецца з Расеяй. (...) У інтарэсах спакою і свабоды — свабоды як ад дэспатызму, так і ад анархіі — мы павінны мець надзею, што на нейкі час, хаця і не назаўсёды, пратэсты ў дзяржавах-сатэлітах не перакрочаць непарушнай мяжы стабілізацыі». Падобным чынам, хаця яны і думалі катэгорыямі польскіх інтарэсаў, сваё гледзішча фармулявалі найвыбітнейшыя польскія эмігранты: Ежы Гедройц, Юліюш Мерашэўскі, Ян Новак-Езяранскі. У гэтай перспэктыве ацэнка Ўладыслава Гамулікі павінна быць адзначна пазытыўнай.

Тым часам праблема няпростая. Пазыцыя Гамулікі насамрэч выратавала Польшчу ад савецкай інтэрвэнцыі — і за гэта ён заслужвае добрай памяці. Аднак гэтая самая пазыцыя праклала шлях да «паўзучага дэспатызму» і паслядоўнага абмежаваньня грамадзянскіх, палітычных, рэлігійных, культурных і навуковых свабодаў. Расправа з адным за адным палітыкамі-рэформатарамі, узмацненьне цензуры, ліквідацыя акадэмічных свабодаў, скандалы з Касьцёлкам, канфлікты з інтэлігенцыяй, ганебная кампанія 1968 г., скіраваная супраць інтэлігенцыі і габрэяў, і, нарэшце, расправа з работнікамі Ўзьбярэжжа ў сьнежні 1970 г. — такі змрочны вынік гамулкаўскага 14-годзьдзя.

Хіба ж гэта ня сумны парадокс, што ў 1968 г. кадараўская Вугоршчына была краінай больш лібэральнай, чым Польшча? «Гуляш-камунізм», дзіця разгромленай вугорскай рэвалюцыі, нечакана апынуўся больш чалавечны, чым рэжым Гамулікі, дзіця польскага Кастрычніка.

Я не сьцьвярджаю, што крывавае савецкае інтэрвэнцыя прынесла Вугоршчыне большую карысьць, чым бяскроўная эвалюцыя Польшчы ад вызваленага Кастрычні-

...НЯ ВЕЧНАЯ НІЯКАЯ ПАРАЗА

Працяг са старонкі 23.

ка '56 да крывавага Сьнежня '70. Аднак сьцьвярджаю, што — гэта важная выснова з тых падзеяў — ніякі посьпех нацыі ня вечны і ніякая параза не канчатковая. Здраецца, што параза аказваецца маткаю розуму; бывае, што посьпех нараджае разумовую ляноту і канфармізм.

Памяць крывавай вугорскай рэвалюцыі змусшала кіраўнікоў і кіраваных у наступныя гады мець пачуцьце меры ў сваіх паводзінах. Пачуцьце ж меры можа прывесці да разважлівай адвагі і да неразважлівай палахлівасьці. У Польшчы і Вугоршчыне мы былі сьведкамі і таго, і другога.

V

Выбітны вугорскі паэт Д'юла Ільеш пісаў у славытым вершы «Аповед пра тыранію»:

дзе тыранія, там кожны
ёсьць зьвяном ланцуга
забыўшыся ад яе подыху
сам робіцца тыраніяй

Камуністычная сыстэма была тыраніяй. У маім асяродку мы даволі рана гэта ўсьвядомілі, хаця, можа, і не адразу дастаткова дакладна — да сакавіка 1968 г. мы верылі ў магчымасьць рэканструкцыі і паўтору ідэі польскага Кастрычніка. Аднак мы ўжо раней пажалі «ня быць зьвяном ланцуга» — мы абралі супраціў. Памяць пра вугорскую рэвалюцыю — а таксама пра Праскую Вясну 1968 г. — была нам двайно навукай. Перш за ўсё, што супраціўленьне магчымае, калі да яго дайшло. Сыстэму, якая абараняецца хлусьнёй і гвалтам, неабходна атакаваць

— як сьцьвярджалі мы — зброяй праўды, бяз гвалту.

Другі ўрок быў такі: зьмены магчымыя, аднак — пакуль трывае савецкая імперыя — яны абмежаваныя. Значыцца, трэба прапанаваць такія формы супраціву і прыводзіць такія зьмены, каб людзі адчувалі сябе больш свабоднымі, але разам з тым пазьбягаць прывіду савецкага напэсьця.

«Я не сьцьвярджаю, — робіць выснову Гаці, — што калі б паўстанцы, урад Надзя і Белы дом выявілі большую разважлівасьць і фантазію, Масква дазволіла б рэалізаваць усе мэты рэвалюцыі». Нават калі б усе паводзілі сябе прадбачліва, Масква не згадзілася б на паўстаньне «напаўвольнай і напаўнезалежнай Вугоршчыны». Мы ніколі не даведземся, што было б, калі б...». Ведаем жа, што ўсе кіраваліся «ілюзіямі і фрустрацыямі». Бракавала халодных розумаў. «Кіравалі эмоцыі, а мудрасьць была дэфіцытным таварам. У выніку, замест таго, каб здабыць хоць крыху свабоды, як гэта выйшла ў палякаў, вугорцы, якія выявілі такую незвычайную адвагу, засталіся амаль што ні з чым».

Вугорцы, як і палякі, памятаюць свае паразы і шануюць іх герояў — пакутнікаў. Гэта іх яны ўзьялічваюць, а не халодных дзяржаўных дзеячаў, што імкнуцца да кампрамісу. Імрэ Надзь быў прадстаўніком такога духу. «Ён больш захапляўся, — піша Гаці, — людзьмі, падобнымі да Шандара Пэтэфі (паэт-радыкал, герой рэвалюцыі 1848—1849 г., скіраванай супраць замежных прыгнатыўнікаў Вугоршчыны; чалавек, для якога выбар існаваў толькі паміж воляй і няволяй), чым Фэрэнца Дэака, аднаго з твор-

Каса ўзаемадапамогі падчас паўстаньня.

цаў пагадненьня з Аўстрыяй у 1867 г., згодніцтва якога не прынесла вугорцам поўнай незалежнасьці, але затое стварыла ўмовы для гаспадарчага буму і незвычайнага, бачнага да сёньняшняга дня, архітэктурнага размаху Будапэшту».

Таму, аддаючы пашану вугорскай рэвалюцыі, якая скончылася паразай, мы часта чуем пра «маральную перамогу». Але ж — пры ўсёй павазе і захапленні мужнасьцю паўстанцаў — няхай лёс бароніць вугорцаў, а таксама і нас, палякаў, ад далейшых такіх «маральных перамог».

VI

«Адвага бяз мудрасьці — гэта толькі дзіцячы рамантызм, — піша Гаці, — у хвіліну, калі патрэбная як адвага, каб пазбавіцца ад прыгнёту камуністаў, гэтак і спрыт, каб прымусіць іх адступіць без барацьбы».

Чарлз Гаці, выгнаннік, для якога вугорская рэвалюцыя назаўжды засталася цёрнем у сэрцы, драматычна хоча распавесці праўдзівую гісторыю, а не хлусьлівую і міталігізаваную. Насуперак працытаванай думцы князя Клебэльсбэрга ён мяркуе, што «веды, якія трактуюцца адказна, павінны пазбаўляць людзей — вугорцаў, амэрыканцаў, расейцаў — іхніх гістарычных ілюзіяў». Але паколькі гістарычныя ілюзіі больш трывалыя за гістарычныя, пацьверджаныя сур'ёзнымі дакумэнтамі, праўды,

намаганьні Гаці не абяцаюць хуткага посьпеху. Хоць я і віншую яго з адвагай і настойлівасьцю.

Іншай праўдай ёсьць перакананьне — заўжды актуальнае, — што ў грамадзкім жыцьці можна дасягнуць большага тады, калі «мужнасьць суправаджаецца мудрасьцю і разважлівасьцю». І таксама тады, калі людзям абяцаюць тое, што рэальна, а ня тое, што нерэальна, хаця і вельмі пажадана. У гэтым заключаецца — распавядае Гаці — становішча «ідэаліста, вольнага ад ілюзіяў». У польскай традыцыі кажуць: дух «цьвярозых энтузіястаў».

Прынцыпам ідэаліста без ілюзіяў заўжды было: не падавацца роспачы. Такім чынам, паўтару за маім вугорскім сябрам Янашам Кішам: дэмакратыя — гэта ня толькі свабодны выбар, хоць без яго дэмакратыя немагчымая. Дэмакратыя — гэта пэрманэнтны дыялёг, які ёсьць спрэчкай пра каштоўнасьці і спосабы іх рэалізацыі. Гэта таксама спрэчка пра мінулае, пра гістарычную праўду, дбаньне пра свабоду шуканьня гэтай праўды.

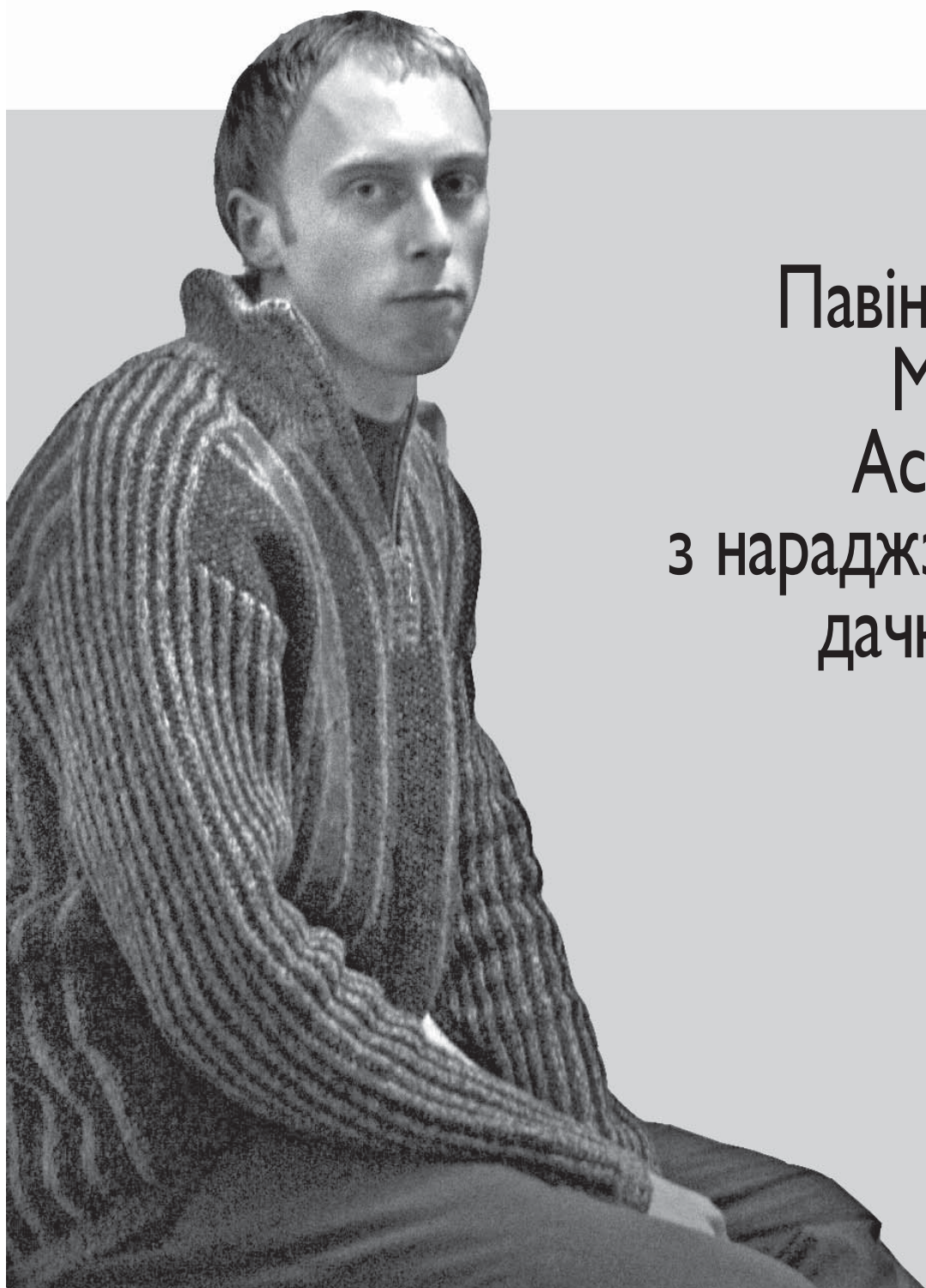
Толькі такім чынам мы выкажам сапраўдную пашану тым, хто змагаўся за свабоду для праўды і за яе загінуў.

Charles Gati. Stracone złudzenia. Moskwa, Waszyngton i Budapeszt wobec powstania węgierskiego 1956 г. — Warszawa: Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, 2006.

Скарочана. Загаловак ад Рэдакцыі. Аўтарскі заглавак — «Горкая памяць Будапэшту».

Пераклала
Вольга Данішэвіч
паводле <http://www.gazetawyborcza.pl/1,75515,3707090.html?as=1&ias=4&startsz=x>

Фота з сайту
www.hungary1956.com

Павіншуйце Мікалая Астрэйку з нараджэньнем дачкі Лізы

Напішы палітвязьню

Яму цяпер цяжка.
Твой ліст можа
выратаваць яго.

211300 Віцебскі раён, пас. Віцьба, ВК
№3, 1-шы атрад, Казуліну Аляксандру.

220079 Менск, вул. Кальварыйская, 36,
ВК №1, Дранчуку Цімоху.

213004 Магілёўская вобласць,
г. Шклоў, ВК-17, Астрэйку Міколу.

211656 Віцебская вобласць, Полацкі
раён, п.а. Малое Сітна, вул. Лясная, 11,
да запатрабавання,
Севарынцу Паўлу.

220050 г. Менск, вул. Валадарскага, 2,
камэра 9-2, Дашкевічу Зьмітру.

212002 г. Магілёў, вул. Пушкіна, 65,
ПУОТ №43, пакой 211, Фінькевічу
Артуру.

247511 Гомельская вобласць, Рэчыцкі
раён, в.Баршчоўка, ВУАТ №22, Клімаву
Андрэю.

Пухавіцкі раён, вёска Блонь, Статкевічу
Мікалаю.

211791 Віцебская вобласць, Глыбокае-
1, ВК-13, атрад №7, Круку Івану.

230023 г. Горадня, вул Кірава, 1, турма
№1, СІЗА, Аўтуховічу Мікалаю.

Словы Якуба Коласа, музыка праваслаўных растаманаў

Іх запісы даўно блукаюць на беларускіх музычных сайтах. «Вобразы» на словы Якуба Коласа многіх уразілі. Нават сумневу не ўзьнікала, што гурт «Комба Бакх» беларускі. Але, як высветліў Сяргей Будкін, музыкі з Кастрэмы.

За шэсьць год гэты гурт выдаў 34 альбомы. Пачынаючы зь сёмага, яны нязьменна ўключваюць у кожны песьню па-беларуску. Ідэяляг «Комба Бакх» Андрэй Логвінаў нарадзіўся ў Кіраве, большую частку жыцця пражыў у Кастрэме, а потым пераехаў на Маскву. Гурт прыныпова не далучаецца ні да якіх суполак, не паддаваецца пад FM-фармат. Свае запісы яны распаўсюджваюць сярод цікаўных і знаёмых праз Інтэрнэт.

Кожны свой ліст Андрэй Логвінаў сканчае аднымі і тымі ж словамі: «Пад-

зяка! Мір! Аб'яднаньне!». «Ці сур'эзна ты кажаш пра аб'яднаньне?» — пытаюся. «Абсалютна сур'эзна! — пацвярджае ён. — Усе цяпер жадаюць быць бліжэй да Амэрыкі ці Эўропы. А я воль палобіў ідэю ямайскага растаманаў аб духоўнай рэпатрыяцыі на Радзіму. У праваслаўнай традыцыі гэта — вяртаньне на Неба. Я мяркую, што, аб'яднаўшыся зь беларусамі і ўкраінцамі, мы зможам перамагчы туго заразу, якую нам прасоўвае Запад», — падсумоўвае А. Логвінаў.

«N.R.M.» я не прачухаў

Зь Беларуссю ў «Комбы» ўтварылася трывалая павязь, калі старэйшы брат Андрэя ажаніўся зь беларускай. «З таго часу бываю ў вас раз-два на паўгоду», — кажа Андрэй. Неяк ён з братам аб'ездзіў усю Беларусь. «Мой брат служыў у менскім Сьвятапетрапалаўскім саборы, я сьпяваў у царкоўным хоры ў Кастрэме, воль і паехалі па ўсёй вашай краіне са знаёмымі музыкамі — служылі малебны і давалі канцэрты. Мне спадабаліся вашыя людзі — яны куды больш чалавечныя за расейцаў, дабрэйшыя і больш сьціпленыя, — дзеліцца ўражаньнямі расейскі музыка, — а яшчэ мне даспадобы ваша прырода. І, канечне, вашыя песьні». Лідэр «Комба Бакх» ведае пра беларускую музыку болей за сярэднестатыстычнага расейца. «Дзякуючы Мулявіну беларускія песьні пачулі і зачаравал-

іся імі мільёны, у тым ліку і я. З сучаснага — мяне вельмі кранае дыск «Журавы» гурту «Тройца» і фантастычная вакальная група «Камэрата». Апошняе, што трымаў у руках Андрэй, быў дыск «Песьні Свабоды»: «Але свабоды ў іх я не адчуваю. Рок-музыка ваша мне не падабаецца, «N.R.M.» я не прачухаў».

Што за чачотачка?

Музыка яшчэ не навучыўся дасканала беларускае мовы: «Я ведаю, што запмаат у мяне касякоў у вымаўленьні, націску, часам не магу зразумець, якое значэньне мае слова. Воль, напрыклад, робім песьню «Чачотачка». Але я ня ведаю, хто такая чачотачка гэтая!»

Музыкі звычайна бяруць беларускі тэкст і пішуць пад яго музыку. З апошніх такіх песень — растаманскія «Вобразы» на верш Якуба Коласа і «Пра быт».

«Комба Бакх» слухаць цікава. Гэта зусім іншы падыход да беларускай песьні, якога ня вынайшаў яшчэ ніводзін беларускі выканаўца. Асабліва цікава слухаюцца аўтарскія беларускамоўныя творы. Пра пекную дзяўчыну, напрыклад, якая стала дэпутаткай Вярхоўнага Савету. «Комба Бакх» на адным з сваіх канцэртаў адыгралі праграму, цалкам складзеную зь беларускамоўных песень — каб паглядзець на рэакцыю публікі. «Але тое было яшчэ ў Кастрэме, як пераехалі ў Маскву, дык з гледачамі яшчэ не экспэрымэнтавалі», — кажа А. Логвінаў.

Калі б раптоўна Івана Кірчука разам з Аляксандрам Кулінковічам запрасілі сьпяваць у расейскі гурт «Ума Турман», акурат выйшла б нешта падобнае да «Комба Бакх».

Сяргей Будкін

Песьня «Пра быт» у выкананьні «Комба Бакх» бярэ старт у гіт-парадзе «Тузіну Гітоў» (www.music.fromby.net) ад 17 лістапада. Некалькі песень гурту (у тым ліку і апрацоўку беларускай народнай «Забалела мая галованька») можна знайсці на www.openmic.ru.

Кніга пра Коласаўскі ліцэй

Дырэктар закрытага ў 2003 годзе Беларускага гуманітарнага ліцэю імя Я. Коласа Уладзімер Колас 8 лістапада ў менскім Палацы мастацтваў прэзэнтаваў уласную кнігу «Лёс ліцэю», якая ўбачыла сьвет сёлета ў Санкт-Пецярбургскім выдавецтве «Невский простор».

Жанр кнігі пазначаны як аўтабіяграфічныя запісы, Колас расказ-

вае пра сябе, ад дзяцінства да дырэктарства ў Ліцэі.

Асобная старонка кніжкі прысьвечаная дачыненням Гуманітарнага ліцэю з Васілём Быкавым: «Быкаў ніколі не адмаўляўся прыходзіць на сустрэчы зь ліцэйцамі, наведваў выпускныя вечары... Мы ніколі з калегамі не забудзем таго, што ў апошнія гады-

іны жыцця Быкаў згадваў Ліцэй».

Але найбольш цікавымі і драматычнымі падаюцца ў кнізе падзеі змаганьня за Ліцэй. «Усе мы адчувалі: Ліцэй павінен застацца — ня толькі дзеля нас, але і дзеля краіны, дзеля ўсіх беларусаў».

Сёньня Гуманітарны ліцэй імя Я. Коласа, як слушна адзначае ў кнізе Уладзімер Колас, стаўся сымбалам беларускай адукацыі. Таму «Лёс ліцэя» варты ўсё ж не прамінуць. Кніга мае наклад 1000 асобнікаў.

Зьміцер Панкавец

18

лістапада

Камоцкая і Вайццюшкевіч у Парыжы

entree libre

**Клюб
«Abracadabar».**
123, avenue Jean
Jaures 75019
PARIS

Пачатак а 21.00

Дадатковая
інфармацыя
па-французку:
www.abracadabar.fr

КАЛІЖА-ДЭНІСА ДІВІЛІ Э ФІГА АНДРЭЭ ДІКІВІЧА

Ад сямі да сямідзесяці

«От, сабраўся склад, як у Чэмпіянаце Беларусі!». Такія эмоцыі выклікаў шашачны турнір да 100-годзьдзя «Нашай Нівы», што прайшоў у нядзелю ў Менску.

ЮЛІЯ ДАРАШКЕВІЧ

У нядзелю, 12 лістапада, 11-я сталічная спартшкола ўмясьціла ці ня ўвесь шашачны бамонд Меншчыны. Сорак восем удзельнікаў змагаліся за прызы «Нашай Нівы» і мар'інагорскага клубу «Дэбют». Летась шэф «Дэбюту», майстар спорту Канстанцін Балахоўскі прапанаваў Рэдакцыі «НН» наладзіць да юбілею шашачны фэст. І вось фэст адбыўся, прыцягнуўшы ўвагу такіх мэтраў, як Кірыла

Хайнюк, Аркадзь Плакхін і Юры Файнберг. Менавіта яны па выніках дзевяці тураў выявіліся прызэрамі шашачнага турніру «Нашай Нівы» — сто гадоў. Побач з гросмайстрам І Плакхіным гулялі і тыя, хто толькі-толькі засвоіў «трохкутнік Пятрова».

Гульцоў прывітаў намесьнік галоўнага рэдактара «НН» Андрэй Скурко, а віцэ-чэмпіён сьвету па рускіх шашках Андрэй Валюк заві-

таў у залю, каб паглядзець на баталі лідэраў. Дзякуючы галоўнаму судзьдзю Аляксандру Паўловічу і яго памочніцам Вікці ды Сьвятлане імпрэза прайшла без канфліктаў. На закрыцьці трое прызэраў атрымалі мэдалі, дзесяцэра пераможцаў – дыплёмы й памятнаыя блакноты для запісу партыяў, а 7-гадовы Валерка Разаеў і 70-гадовы Юры Файнберг — сувэніры з сымбалай «НН». Такі сувэнір займеў і аўтар найлепшай камбінацыі, кандыдат у майстры спорту Дзьмітры Фадзееў. На нашых вачах бліскача перамог суперніка іншы КМС, барысаўчанін Пётар Аляхно, ды ён чамусьці не жадаў канкураваць з Фадзеевым.

Сын Канстанціна Балахоўскага Віктар у табліцы на крок апырэдзіў бацьку. «Дома я з табою разьбіраюся!», — пажартаваў той, пакідаючы сцэ-

Наймалодшы ўдзельнік турніру, 7-гадовы Валер Разаеў (справа).

ну. Цікава, што падчас лёсаваньня сп. Канстанцін прысвоіў гульцам нумары, якія адпавядалі гадам выданьня «НН». Найлепшыя паказьнікі — у «1913», «1991» і «1995».

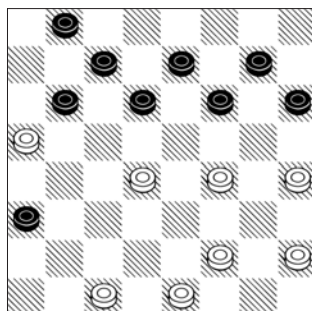
Былы прызэр першынства сьвету сярод падлеткаў П. трохі пабурчэў у калідоры: «От, сабраўся склад, як у Чэмпіянаце Беларусі!». Сам ён трапіў адно ў «дваццатку». Аднак бальшыня гульцоў не брала да галавы занятых месцаў. Для аматараў турнір стаўся добрай навукай, нагодай для сустрэчы з таварышамі, а сёй-той упершыню даведаўся, чым ёсьць нашая газэта. І ўсе былі ўдзячныя гаспадарам пляцоўкі, адміністрацыі СДЮШАР-11, за прасторную залю, на колькі гадзін састушленую ў распараджэньне шашыстаў.

ВР

Ваш ход

М. Пякарскі — Д. Фадзееў. Менск, 2006.

Апошнім ходам белыя, заміж каб прабіцца ў дамкі (1. d1e5 і 2. cb2), згулялі 1. gf2. Пярэчаньні?

Адказ: 1...hg5! 2. ff8 dc5 3. cxa4! Х. Нескаладна і прыгожа!
«Гулялі ў пар» Сам Дзьмітры Суравадзіў яго дэвізам «Не рас-смабляйся!».

Фармат «4x4», 16—19 лістапада

Справа густу (*Une affaire de gout / Question of Taste*).

Францыя, 2000, каляровы, 90 хв.

Жанр: гастронамічна-філазофскі трымценнік.

50-гадовы магнат Фрэдэрык, які стаміўся ад жыцця, наймае асабістага дэгустатара, маладога чалавека Нікаля. Новы слуга мусіць сачыць, каб у ежы не было сыру й рыбы, чаго Фрэдэрык не выносіць. Капрызлівы магнат выцягвае Нікаля адусюль і ў любы час. Гастронамічныя прыгоды перарастаюць у трылер.

Карціна атрымала французскія прызы за найлепшы сцэнар, найлепшы фільм, найлепшага актара (Бэрнар Жырадо), найлепшага маладога актара — надзею кінэматографа (Жан-П'ер Лёры).

Карціну паставіў журналіст і рэжысэр Бэрнар Рап — і гэта другая ягоная стужка.

Фільм катэгарычна нельга глядзець на пусты страўнік.

101 Рэйк'явік (*101 Reykjavik*).

Ісьляндія—Данія—Нарвэгія—Францыя, 2000, каляровы, 93 хв.

Жанр: камедыя.

Ісьляндзкі бэйбус сустракае палкую настаўніцу флямэнка... З гішпанскай акторкай Вікторыяй Абріль у ісьляндзкім фільме з'явіліся тыповыя альмадовараўскія жарыцы (і тэмы).

Карціна — дэбют ісьляндзкага актара Бальтазара Кармакура — атрымала прызы ў Таронта, Саленіках і Пуле.

Пошум мора (*Son de mar / Sound of the Sea*).

Гішпанія, 2001, каляровы, 95 хв.

Жанр: драма.

Ён, яна — і мора. І яшчэ недарэчны новы муж... Чарговы фільм ад эратычнага кічмаістара Бігаса Луны («Залатыя яйкі», «Цыцка і поў-

ня»).

У ролях: Леанор Ўотлінг («Забіць Фройда»), Хордзі Моля («Форд Алямо»).

«30 дзён да досвітку» (*Frostbitten*).

Швэцыя, 2006, каляровы, 97 хв.

Жанр: вампірская камедыя.

Адзнака: 6 (з 10).

Украіна, 1944 год. Ноч. На заблукалых эсаў саўцаў у лясной хаце нападае ікластая Салоха, а ў склепе рычыць і калоціцца дзіцячая дамавіна...

Нашыя дні. У запалярнае мястэчка да сьлыннага генэтыка Бэкэрта прыжджае мэдсястра Аніка з дачкой Сагай... У трупельні прафэсар Бэкерт працінае калом грудзі памерлага матацыкліста і распрацоўвае чырвоныя пігулкі, якія пераўтвораць людзей у вампіраў. Стос гэтых пігулак трапіць на моладзевую вечарынку, куды прыйдзе й Сага... Ну, а ейнай маці прыйдзецца адбівацца ад монстра-прафэсара, які зь цеплынёй узгадае праўкраінскія прыгоды.

У камплекце з падлеткамі-красавіцамі — тупыя паліцыянты, гаваркія сабакі і загубленыя заручыны.

Найбліжэйшым сваяком швэдзкае стужкі Андэрса Банке ёсьць расейскі трэш-кашмарык «Пасека» — на што рэжысэр сумленна й спаўсалаецца. Але дызайн крывасмокаў і адмысловыя эфэкты радыкальна роньняцца ад грыму піцёрскай студыі «НОМ».

Ікльы — і ў швэдзкую ноч ікльы (дарэчы, ночка зацягнецца на 30 дзён).

Хітрыя амэрыканцы ўжо здымаюць паўтор швэдзкага фільму. Але локці мусяць кусаць беларусы.

Андэрс Банке нездарма еў ВПКіўскі хлеб. Музыка на тытрах прымусіць тутэйшых пэнсіёнэраў — без усялякіх чырвоных пігулак — біцца ў гістэрыцы.

«Цёмная ноч» Бернэса-Ўцэсава ідэальна кладзецца на моладзевую жахаўку.

Андрэі Расінскі

Каплан
з Рагачова

14 лістапада а 18-й мае адбыцца адкрыццё выставы твораў Анатоля Каплана (1902—1980), аднаго з найлепшых графікаў ХХ ст.

Мастака не абдыялялі ні прыжыццёвай, ні пасмяротнай славай, кнігі і выставы зрабілі яго нае імя шырака вядомым.

Беларусь жа доўгі час заставалася недатычнай да сусьветнага трыюмфу Каплана. Між тым менавіта да беларускай зямлі заўсёды быў зьвернуты ўдзячны і мудры погляд мастака. Маленства і юнацтва Каплана прайшлі на «мяжы аселасьці», у Рагачове. Сюды ён вяртаўся неаднакроць, зьехаўшы з роднага гораду ў Петраград, каб вучыцца ў Акадэміі мастацтва.

«Візытоўкай» мастака сталі літаграфіі паводле твораў габрэйскіх пісьменьнікаў Шолам-Алейхем і Мендэле Мойхер-Сфарыма. Сьвет гэтых пісьменьнікаў знаёмы нараджэнцу Рагачова ня з чутак. Тэма «малой радзімы» знайшла ўвасабленьне ў сэрыі афартаў «Успаміны аб Рагачове». Рагачоўскі побыт з экзатыкай мясцовых густаў ператвораны ў працах Каплана лірычнымі перажываньнямі, запраўлены народным гумам.

Гэтая выстава незвычайная. Гэта — падарунак сяброў Анатоля Каплана з Дрэздэну, Рудольфа Маера і Аннэлізы Маер-Мэйнчэль. На працягу многіх год яны арганізавалі выставы мастака ў Нямеччыне, а цяпер значную частку свайго збору (399 графічных аркушаў, больш як 20 кніг і каталёгаў) вырашылі падарыць малой радзіме мастака — Беларусі.

КАНЦЭРТ

Рок-н-рольны пажар

27 лістапада ў клубе «Графіці» — «Рок-н-рольны пажар». Граюць: «SDM» і «Абшар». Пачатак а 19-й. Даведкі па тэлефоне (029)779-99-18.

ТЭАТРЫ

Балет

19 (ндз) — «Легенда аб Уленшпігелі».

22 (ср) — «Лебядзінае возера».

Опэра

Малая зала імя Р. Шырмы Белдзяржфілярмоніі

25 (сб) — канцэрт «Руская душа».

Вялікая зала Белдзяржфілярмоніі

17 (пт) — канцэрт «Па старонках беларускіх опэр».

На сцэне Цэнтральнага дому афіцэраў

19 (ндз) — «Рыта, альбо Пірацкі трохкутнік», «Нататкі вар'ята».

21 (аўт) — «Князь Ігар».

24 (пт) — «Чароўная флейта».

25 (сб) — «Сэвільскі цырульнік».

Купалаўскі тэатар

17 (пт) — «Парфён і Аляксандра».

18 (сб) — «КІМ».

22 (ср) — «Я не пакіну цябе...».

26 (ндз) — «С. В.».

Ранішнія спэктаклі

26 (ндз) — «Афрыка».

Малая сцэна

17 (пт) — «Дзікае паляваньне караля Стаха».

20 (пн) — «Адчыніце кантралёру!».

24 (пт) — «Варшаўская мэлёдыя».

25 (сб) — «Баляда пра каханьне».

26 (ндз) — «Беларусь у фантастычных апавяданьнях».

Тэатар беларускай драматургіі

На сцэне Дому літаратара

17 (пт) — «Адэль».

18 (сб) — «Нязваны госьць».

19 (ндз) — «Палёт з анёлам».

На сцэне РДК прафсаюзу

18 (сб) — «Белы анёл з чорнымі крыламі».

19 (ндз) — «Шлях у Царград».

Тэатар лялек

18 (сб), 21 (аўт), 22 (ср) — «Начны госьць».

19 (ндз), 20 (пн) — «Прывітаньне, Чырвоны Каптурок».

23 (чц) — «Прыгоды бравага ваякі Швайка».

25 (сб) — «Тры парсючкі».

26 (ндз) — «Чароўная лямпа Алядына».

Тэатар юнага глядача

17 (пт) — «Якая стварыла чуд».

18 (сб), 24 (пт) — «Залатое сэрцайка».

18 (сб) — «Тарас на Парнасе».

18 (сб) — «Каліф-шавец».

19 (ндз) — «Пацалунак начы».

21 (аўт) — «Палачанка».

26 (ндз) — «Дзень народзінаў ката Леапальда».

На які рахунак пералічаць грошы?

Ахвяраваньне можна перавесці ў любым аддзяленьні банку, на любой пошце. Улічыце, што пры пераказваньні грошай паштовым пераводам пошта спаганяе дадаткова 3%, а пры пераводзе грошай празь «Беларусбанк» праэнтну не бяруць.

На банкаўскай квітанцыі ў графе «Від плацяжа» трэба пазначыць: «Ахвяраваньне». У графе: «Атрымальнік плацяжа» трэба пісаць: «Фонд выданьня газэты «Наша Ніва», УНП 101 115 521». У графе «Найменаваньне банку» трэба пісаць: «МГД ААТ «Белінвестбанк», вул.Калектарная, 11, Мінск, код 764». У графе «Рахунак атрымальніка» 3015 212 000 012. Пры перасылцы грошай па пошце тое самае трэба пісаць у рубрыках «Каму» і «Куды».

Дзякуй

Асабліва падзяка за шчодрасьць **Віталю С.**, які цяпер у Стэнфардзе, ЗША, **Эльжбеце С.**, якая цяпер у Варшаве, **Васілю А.** з Магілёва і траім сягоньм сябрам, **Віктару Г.**, **Алесю П.**, **Натальі С.**, **Алегу К.**, **Васілю Я.**, **Аляксандру З.**, **Ірыне Т.**, **Валеру В.** з Магілёва.

Каб штотыдзень атрымліваць газэту, дасылайце адрасы і прыватныя ахвяраваньні

Каб гарантавана чытаць «Нашу Ніву» цяпер, калі «Саюздрукам» і «Белпошце» забаронена распаўсюджаць газэту:

1) Просім усіх ахвотных чытаць газэту паведамляць у **Рэдакцыю свае адрасы і тэлефоны**. Гэта можна зрабіць па тэлефоне, факсам, праз пошту ці электронную пошту. Тэлефоны: (017) 284-73-29, (029) 260-78-32 (МТС), (029) 618-54-84 e-mail: dastauka@tut.by паштовы адрас: а/с 537, 220050 Менск.

2) Просім кожную сям'ю чытачоў **пералічваць на рахунак газэты ахвяраваньне з разьліку 6 000 рублёў на месяц**. Гэтага будзе досыць для выхаду і дастаўкі газэты. **У блянку банкаўскага паведамленьня ці паштовага пераказу, калі ласка, дакладна і разборліва пазначайце ваш адрас, у тым ліку паштовы індэкс і код над'езду**. Тыя, хто перакажа 18 000 рублёў за раз, забясьпечаць выхад газэты на тры месяцы. Хто ж мае магчымасьць пераказаць 36 000 рублёў адразу, забясьпечаць публікацыю «НН» адразу на паўгоду.

ПАВЕДАМЛЕНЬНЕ	Фонд выданьня газэты «Наша Ніва», УНП 101 115 521				
	МГД ААТ «Белінвестбанк», вул. Калектарная, 11, Менск, код 764				
	Рахунак атрымальніка	3015 212 000 012	Асабовы рахунак		
	(прозьвішча, імя, імя па бацьку, адрас)				
	Від аплаты			Дата	Сума
	Ахвяраваньне				
Касір	Агулам				
КВИТАНЦЫЯ	Фонд выданьня газэты «Наша Ніва», УНП 101 115 521				
	МГД ААТ «Белінвестбанк», вул. Калектарная, 11, Менск, код 764				
	Рахунак атрымальніка	3015 212 000 012	Асабовы рахунак		
	(прозьвішча, імя, імя па бацьку, адрас)				
	Від аплаты			Дата	Сума
	Ахвяраваньне				
Касір	Агулам				
	М.П.				

**...сябры Саюзу
палякаў сапраўды
займаліся
кантрабандай
наркотыкаў.**

— Ну цо, пан, торкае?

— Очэвішчэ: тэраз
быў капітальны глук
— на Бялорусі
паважаюць правы
нацыянальных
меншасцяў.

**...памеры
тавараабароту з
Іранам сапраўды
ўзрасьлі да мільярда
даляраў штогод.**

— Мама, а чаму калісьці
нас, беларусаў, называлі
бульбашамі, а цяпер
рахат-лукашамі?

— Еш марцыпанавыя
дранікі і маўчы!

Сабачыя гісторыі

Адзін Сабака любіў залатое восенскае лісьце. Граждан-дворнік злаваўся: «Развалілі Савецкі Саюз, а цяпер няма каму лес падпаліць! Ну і я ня буду займацца азеляньнем прыроды, бо ў мяне і так галава баліць і нырка плача...»

Адзін Сабака сказаў: «Газу няма ў нас, але бульба ё...» Граждан, пачуўшы гэта, зашпакаў: «Як мне цяпер далей жыць, не пракаціўшы Фядуту на газонакасільцы...»

Адзін Сабака заклікаў усіх: «Не набывайце Шалкевіча студыйнага, бярыце Шалкевіча канцэртнага!» Граждан тут жа перапалохаўся: «А ў мяне ж канцэнтратаў пяць мяшкоў засталася яшчэ ад студэнтаў Шушкевіча...»

Адному Сабаку ня спалася, і ён слухаў радыё. Граждан, які жыў за сьпяной, цэлы тыдзень падслухоўваў, што робіцца ў суседа, і нарэшце напісаў ліст у міліцыю, дзе паведаміў, што палякі зьбіраюцца акупіраваць стайню ў ягоным агародзе.

Адзін Сабака, даведаўшыся, што «НН» 23 лістапада споўніцца 100 гадоў, паслаў віншаваньне ў рэдакцыю. Граждан, даведаўшыся пра юбілей, напісаў палярэджаньне: «Ня ўздумайце Шніпу даць грамагу, бо ён вусаты і, магчыма, яшчэ скрывае ў сваёй кватэры савецкага языка, што ўпёк ад майго вазмушчоннага разуму!»

Адзін Сабака не любіў твораў бумбамлітаўцаў. А Граждан вечарамі сядзеў у іржавым тазіку і займаўся лобойю па тэлефоне з папуасамі, а раніцай, праходзячы каля Сабакі, казаў: «Нікуды ты ня дзенесься, улобісься і жэнісься...»

Адзін Сабака пераапануўся ў Граждана і пайшоў выбіраць буракі з-пад сьнегу. Граждан, убачыўшы гэта, сказаў: «А мне мама не дазваляе шукаць сьнежную бабу, бо я прадназначаны жаніцца на жэнішчыне зь нявіданнай касой...»

G+G=S

А ты падпішыся!

Каб рэгулярна атрымліваць «Нашу Ніву»,

проста паведаміць ў Рэдакцыю свой адрас. Адначасова Рэдакцыя зьвяртаецца з просьбай ахвяраваць на выданьне. Дэталі — старонка ??.

абвесткі і жарты

У НУМАРЫ

Лукашэнка: «Я катэгарычна выказаўся за непрымальнасьць інсынуацый»

Менск лічыць: Масква абмяжуецца, як і ў мінулым, пагрозамі. Бо перакрыцьцё газу напалохла б Эўропу, а перакрыцьцё нафты ўдарыла па кішэні блізкіх да Крамля людзей. **Старонка 4.**

«Жаданьне зразумець працэсы ў Беларусі заўсёды знойдзе водгук»

Упершыню на адкрыцьці «Менскага форуму» прысутнічаў

старшыня палаты прадстаўнікоў. Быў скандал. **Старонка 10.**

Словы Коласа, музыка православных растаманаў

Іх запісы даўно блукаюць па беларускіх музычных сайтах. «Вобразы» на словы Коласа многіх уразілі. Сумневу не ўзьнікала: гурт «Комба

Бакс» беларускі. Але, як высветліў Сяргей Будкін, музыкі з Кастрамы. **Старонка 26.**

«Перасіліць зыгзагі эпохі скорэ здолее родны Край»

Генадзь Бураўкін трапіў у больніцу ў перадінфарктным стане. З паэтам размаўляў Аляксандар Класкоўскі. **Старонка 5.**

Камоцкая і Вайцюшкевіч у Парыжы

Entree libre. **Старонка 27.**

«НН» СТО ГАДОЎ З ВАМІ

Смукат і боль галавы, кружэньне ў галаве і шум у вушах — гэта з таго, што жывот дрэнна травіць. ½ шклянкі натуральнай горкай вады Франца Ёзэпа без ніякага болю ачышчае жывот і гэтым

самым памагае. «Вада Франца Ёзэпа, — піша прафэсар W.Buhl у Мюнхэне, — дзействуе быстра, і агульна прызнана, што яна мае добры смак».

«Наша Ніва». 1911. №42.

ПРИВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

МУЗЫКА, КНИГІ

Беларуская музыка і софт. Янкi Купалы, 27. Т.: (29) 757-58-67. Алясь «Нацыянальная ідэя» — 200 найважнейшых феноменаў беларускасьці — чытайце на www.sieviarynets.net або www.mfront.net

Кнігу пра Барыса Кіта (да 95-дзьдзя) прадам. Назва: «Грамадзянін сьвету». Т.: 204-58-00 (Аляксей, пасля 16-й).

ПАДАРОЖЖА

Зьміцер Касьпяровіч запрашае ў сяброўскае падарожжа 19 лістапада (нядзеля) маршрутам: Менск—Залесьсе—Смургонь—Гервяты—Міхалішкі—Солы—Засьвір—Сьвір—Менск. 26 лістапада (нядзеля) «Нёманская каса»: Вузда—Кухцічы—Наднёман—Нясьвіж—Вішнявец—Новы Сьвержань. 1—4 сьнежня: Рыга. Т.: 292-54-58, 622-57-20, 509-12-16, 573-88-17, 110-19-28

САКОЛКІ

Прапануем саколкі з нацыянальным гербам «Пагоня», бел-чырвона-белым сьцягам, надпіс на 20 мовах «Жыве Беларусь!». Белыя і чорныя колеры. Любыя памеры. Лістуйце на resni2006@tut.by, а таксама зьвяртайцеся да незалежных распаўсюднікаў.

Наша Ніва

незалежная газета

заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991

галоўныя рэдактары «Нашай Нівы»: З. Вольскі (1906), А. Уласаў (1906—1914), Янка Купала (1914—1915), А. Луцкевіч, У. Знамяроўскі (1920), С. Дубавец (1991—2000).

сакратарка рэдакцыі Наста Бакшанская
галоўны рэдактар Андрэй Дынько
фотарэдактар Арцём Лява
нам. галоўнага рэдактара Андрэй Скурко
мастацкі рэдактар Сяргей Харэўскі
выдавец і заснавальнік Міцкоўскі фонд выданьня газеты «Наша Ніва»

АДРАС ДЛЯ ДОПІСАЎ:

a/c 537, 220050 Менск
Тел/факс: (017) 284-73-29, 8-029-613-32-32,
8-029-707-73-29.

E-mail: nn@nn.by
On-line: www.nn.by

© НАША НИВА. Спасылка на «Нашу Ніву» абавязковая. 12 палос фарматам А2, 6 друк. арк. Друкарня РУП «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». Менск, пр. Ф. Скарыны, 79. Рэдакцыя не нясе адказнасьці за змест рэкламных абвестак. Кошт свабодны. Пасьведчаньне аб рэгістрацыі прыярытэцкага выданьня №581 ад 4 ліпеня 2002 г., выдадзенае Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь. Юрыдычны адрас: 220030, г. Менск, вул. Калектарная, 20а-112. Р/р 3015212000012 у МГД ААТ «Белінвестбанк», Менск, код 764.

Наклад 2621. Газэта выдаецца 48 разоў на год.

Нумар падпісаны ў друку 23.00 15.11.2006.

Замова № 6367.

Рэдакцыйны адрас: Калектарная, 20а-112.